

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YAŞAM BOYU ÖĞRENME ANA BİLİM DALI
YAŞAM BOYU ÖĞRENME BİLİM DALI

**KADINLARDA YOKSULLUĞUN GÖRÜNÜMÜ VE YAŞAM BOYU
ÖĞRENMEYE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Müjgan AKIN

2008

DANIŞMAN

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

BARTIN-2016

KABUL VE ONAY

Müjgan AKIN tarafından hazırlanan “Kadınlarda Yoksulluğun Görünümü ve Yaşam Boyu Öğrenmeye etkisi” başlıklı bu çalışma ..././.... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

.

Başkan :

Üye :

Üye :

Bu tezin kabulü Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yönetim kurulunun...././..... tarih vekararıyla onaylanmıştır

Prof. Dr. Çetin SEMERCİ

Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ danışmanlığında hazırlamış olduğum “Kadınlarda Yoksulluğun Görünümü Ve Yaşam Boyu Öğrenmeye Etkisi” adlı Yüksek Lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

24 / 02 / 2016

Müjgan AKIN

ÖNSÖZ

Danışmanlığı süresince değerli bilimsel bilgi, uyarı ve önerilerini esirgemeyen, sorularına sabırla cevap veren tez danışmanım Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ hocama ilgisi ve emekleri için sonsuz teşekkür ederim.

Anketimdeki İstatistiksel bilgileri yorumlamamda önerileri ile yol gösteren Yrd. Doç. Dr. Sema Sulak Hocama şükranlarımı sunarım.

Tezimi hazırlamak için ihtiyacım olan bilgilerin elde edilmesinde yardımcı olan Bartın Valiliği Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı çalışanlarına göstermiş oldukları ilgi ve sıcaklıktan dolayı teşekkür ederim.

Yüksek Lisans yapma kararı aldıktan sonra desteğini benden esirgemeyen ve çalışmamın her aşamasında bana yardımcı olan eşim Öztürk AKIN'a ve çalışmam süresince çocukluklarının en değerli zamanlarını aldığım kızlarım İnci ve İpek AKIN'a sonsuz şükran ve sevgilerimi sunarım.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Kadınlarda Yoksulluğun Görünümü Ve Yaşam Boyu Öğrenmeye Etkisi

(Bartın İli Örneği)

Müjgan AKIN

Yüksek Lisans Yaşam Boyu Öğrenme Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr Firdevs GÜNEŞ

Bartın-2016, Sayfa: XIII+86

Yoksulluk ve yoksulluk oranları her ülkede farklı olmakla beraber her insanı da farklı etkilemektedir. Yoksulluktan en çok etkilenen kadınlar ve çocuklar olmaktadır. Bu çalışmada kadınlarda yoksulluğun yaşam boyu öğrenmeye etkileri araştırılmıştır. Bu amaçla Bartın Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan 60 kadına ulaşılmış, bunların eğitim ve yaşam boyu öğrenme durumları incelenmiştir.

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen “Kadınlarda Yoksulluğun Yaşam Boyu Öğrenmeye Etkileri ” ile ilgili anketten elde edilmiştir. Anketin güvenilirliğini saptamak amacıyla gerçekleştirilen ön uygulama sonucunda güvenilirlik (cronbachalpha) katsayısı 0, 913 olarak bulunmuştur. Verilerin analizi için SPSS paket programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler araştırmanın amaç ve alt amaçları doğrultusunda betimsel ve içerik analizi kullanılarak yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre örnekleme alınan kadınların çoğunluğunun hem yoksul hem de eğitim düzeyinin de düşük olduğu görülmüştür. Büyük bir kısmı çalışmamakta ve sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamamaktadır. Yoksul kadınların kendilerini geliştirebilecek kurs ve toplantılara katılmadığı ve geleceğe umutla bakmadığı ortaya çıkmıştır. Eğitimden yoksun olan kadınların yaşam boyu öğrenme imkânlarından da yoksun olduğu ve yaşam boyu öğrenme çabalarının düşük olduğu

görülmektedir. Araştırma sonunda kadınlarda yoksulluğun önlenmesi ve yaşam boyu öğrenme fırsatları sağlanması hakkında bazı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Kadın Yoksulluğu, Yaşam Boyu Öğrenme

ABSTRACT

Master's Thesis

**Women in Poverty View and Association with the Lifelong Learning For example, in
Bartın Province**

Müjgan AKIN

Master Lifelong Learning Department

Thesis Advisor: Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

Bartın 2016, Pp: XIII+86

Although every person is different in every country of poverty and poverty rates are also affected differently. The most affected being women and children out of poverty. This study investigated the effects of poverty on women in lifelong learning. For this purpose, 60 women who receive support from Bartın Social Assistance and Solidarity Foundation were taken in survey and were studied their lifelong learning conditions.

Research data developed by the researchers "Women in Poverty Lifelong Learning Dispositions Scale" which has been obtained. The results of pre-application reliability conducted to determine the reliability of the developed scale (Cronbach's alpha) coefficient of 0, it was found to be 913. SPSS packaged software was used to analyze data obtained data was interpreted by using descriptive and content analysis in terms of aims and subgoals of the study.

According to findings, it is observed that most of the women in the study are both poor and have lack of education. Most of them don't work and don't take advantage of health services. It is also found that poor women don't take courses and meetings to improve themselves, and they don't see the future hopefully. It is found that the women who are lacking of education are also lacking of lifelong learning opportunities and have low effort for lifelong learning. Some suggestions about to protect poverty in women at the end of the survey.

KeyWords: Poverty, Women Poverty, Lifelong Learning

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	I
BEYANNAME	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER.....	VIII
KISALTMALAR.....	X
TABLolar LİSTESİ.....	XII

BÖLÜM I GİRİŞ.....1

1.1.Problem	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	2
1.3.Araştırmanın Önemi	2
1.4.Sayıtlar	3
1.5.Sınırlılıklar	3

BÖLÜM II KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....4

Kadın Yoksulluğuve Yaşam Boyu Öğrenme.....	4
2.1. Yoksullukve Kadın Yoksulluğu.....	4
2.1.1.Yoksulluğun Tanımı	4
2.1.2. Yoksulluğun Tarihsel Gelişimi.....	6
2.1.3. Yoksulluk Türleri.....	8
2.1.3.1. Mutlak Yoksulluk.....	8
2.1.3.2. Göreli Yoksulluk	9
2.1.3.3. İnsani Yoksulluk.....	10

2.1.3.4. Kırsal ve Kentsel Yoksulluk	10
2.1.4. Yoksulluğun Nedenleri	11
2.1.5. Dünya’da Yoksulluk	12
2.1.6. Türkiye’de Yoksulluk	13
2.1.6.1. Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Politikaları	13
2.1.6.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu.....	14
2.1.7.Kadın Yoksulluğu ve Nedenleri	15
2.1.7.1. Kadın Yoksulluğu Kavramının Ortaya Çıkışı.....	17
2.1.7.2. Kadın Yoksulluğunun Nedenleri	17
2.1.7.3. Türkiye’de Kadın Yoksulluğunun Boyutları.....	20
2.1.8.Kadın Yoksulluğunun Sosyal, Ekonomik, Siyasal ve Kültürel Boyutları.....	24
2.2.Yaşam Boyu Öğrenme.....	25
2.2.1. Yaşam Boyu Öğrenme Kavramı.....	25
2.2.2. Yaşam Boyu Öğrenmenin Amacı	29
2.2.3.Yaşam Boyu Öğrenmenin Önemi	30
2.2.4.Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri	31
2.2.5.Yaşam Boyu Öğrenen Bireylere Duyulan Gereksinim.....	31
2.2.6.Yaşam Boyu Öğrenen Bireyin Özellikleri.....	32
2.2.7.Yaşam Boyu Öğrenme İlkeleri.....	33
2.2.8.Yaşam Boyu Öğrenme Yolları	34
2.3.Kadın Yoksulluğunun Yaşam Boyu Öğrenmeye Etkileri.....	34
2.4. Yoksullukla İlgili Yapılan Araştırmalar.....	36
BÖLÜM III YÖNTEM.....	38
3.1. Araştırma Modeli	38
3.2. Evren ve Örneklem.....	38
3.3. Veri Toplama Araçları.....	38
3.4. Verilerin Toplanması	39
3.5. Verilerin Analizi.....	39

BÖLÜM IV BULGULAR VE YORUMLAR.....	40
4.1.Kadınların Mevcut Durumları	40
4.1.1.Demografik Özellikleri	40
4.1.1.1. Kadınların Aile ve Eğitim Durumları	41
4.1.1.2. Kadınların Meslek ve Çalışma Durumları.....	42
4.1.1.3.Yoksulluk Düzeyi.....	49
4.1.1.4. Sağlık ve Sosyal Güvence Durumu	451
4.1.1.5. Evlenme Süreci ve Durumu	53
4.1.2. Boş Zaman Değerlendirme Durumu	60
4.1.3. Kurslara katılım Durumu	61
4.1.4. Gelecekte Beklenti Durumu	63
4.2. Kadınların Mevcut Durumlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi	65
4.2.1. Eğitim Durumu ve Gelecekte Beklenti İlişkisi.....	66
4.2.2. Eğitim Durumu ve Evlenme yaşı İlişkisi.....	68
4.2.3.Yaş ve Boş Zaman Değerlendirme İlişkisi	69
4.2.4. Yaş ve Gelecekte Beklenti İlişkisi.....	70
BÖLÜM V SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72
5.1. Sonuçlar	72
5.1.1.Demografik özellikler.....	73
5.1.2.Eğitim Etkinliklerine Katılım Durumu, Boş Zaman Değerlendirme ve Gelecekte Beklentileri	74
5.1.3.Karşılaştırmalı İncelemeler	74
5.2. Öneriler	75
KAYNAKÇA.....	77
EKLER	82
ÖZ GEÇMİŞ	86

KISALTMALAR

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AGÜ	:Az Gelişmiş Ülkeler
BM	:Birleşmiş Milletler (BM) Örgütü
CETT	:Özel İstihdam Firmaları Uluslararası Konfederasyonu
DPT	:Devlet Planlama Teşkilatı
EU	:Avrupa Birliği
FAO	:BM Gıda ve Tarım Örgütü
GDI	:Cinsiyet Gelişim Endeksi
GSMH	:Gayri Safi Milli Hasıla
HDI	:İnsani Gelişim Endeksi
HIV	:Human Immunodeficiency Virus
ILO	:Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF	:Dünya Bankası
MEB	:Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	:Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SYDV	:Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
UN	:Birleşmiş Milletler
UNDP	:Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNESCO	:Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim Ve Kültür Örgütü
YBO	:Yaşam Boyu Öğrenme
WB	:Dünya Bankası

TABLolar LİSTESİ

Tablo	Sayfa
No	No
1. Hane Halkı Fertlerinin Cinsiyet ve Eğitim Durumlarına Göre Oranları.....	17
2. Cinsiyete Göre Yoksulluk Oranları.....	21
3. Hane halkı Büyüklüğüne Göre Yoksulluk Oranları.....	22
4. Faaliyet Kollarında Kadın Yoksulluğu Oranları.....	23
5. Kadınların Yaş Dağılımı.....	42
6. Kadınların Medeni Durumu.....	42
7. Kadınların Eğitim Durumu.....	43
8. Kadınların Okula Gitmeme Nedenleri.....	44
9. Eşinin Eğitim Durumu.....	45
10. Hane Nüfusu Durumu.....	46
11. Çocuk Sayısı Durumu.....	47
12. Kadınların Meslek Durumu.....	48
13. Kadınların Eşlerinin Çalışma Durumu.....	48
14. Kadınların Çalışmama Durumu.....	49
15. Hanenin Gelir Durumu.....	50
16. Evin Mülkiyet Durumu.....	51
17. Konut Durumu.....	51
18. Sağlık Durumu.....	52
19. Sağlıklı Beslenme Durumu.....	53
20. Tüketilen Gıdalar Durumu.....	53
21. Sosyal Güvence Durumu.....	54
22. Evlilik Yaş Durumu.....	55
23. Evlenme Şekli	56

24. Resmî Nikah Yapmama Durumu.....	56
25. Şiddet Görüme Durumu.....	57
26. Şiddet Görülen Kişiler.....	57
27. Yoksulluğun Başlangıcı Durumu.....	58
28. Ailenin İlgilenme Durumu.....	59
29. Sıkıntı Paylaşma Durumu.....	59
30. Dışlanma Durumu.....	60
31. Boş Zaman Değerlendirme Durumu.....	61
32. Televizyonda Program İzleme Durumu.....	62
33. Kurslara Katılım Durumu.....	63
34. Katılan Kursların Durumu.....	63
35. Gelecekte Beklenti Durumu.....	64
36. Parayı Değerlendirme Durumu.....	65
37. Öğrenmek-Yapmak İstedığı Şeyler Durumu.....	65
38. Eğitim durumu ve Gelecekte Beklenti İlişkisi.....	67
39. Eğitim Durumu ve Evlilik Yaşı ilişkisi.....	69
40. Yaş ve Boş Zaman Değerlendirme İlişkisi.....	70
41. Yaş ve Gelecekte Beklentiler İlişkisi.....	71

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, araştırmanın amacı, önemi, sayıtlar ve araştırmanın sınırlılıkları hakkında bilgi verilmiştir.

1. 1. Problem

Yoksulluk, mutlak bir tanımı yapılamayan göreceli bir kavramdır. Yoksulluk, sadece gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelerin değil, gelişmiş ülkelerinde yoğun bir şekilde yaşadığı sorundur. En genel tanımı ile yoksulluk temel ihtiyaçları karşılayamama durumudur. Yoksulluğun birçok nedeni bulunmaktadır. Yoksulluktan en çok etkilenen kesim kadın ve çocuklardır. Kadınlar ayrımcılık, düşük ücretli işlerde çalışma, hane içerisindeki eşitsizlikler gibi nedenlerden dolayı yoksullukla karşı karşıya kalmaktadırlar. Kadın yoksulluğu beraberinde birçok yoksunluğu da getirmektedir. Bunlardan en önemlisi de kadınların yoksullukları ile mücadele edebilecek bilgi desteğine ulaşma konusunda yaşadıkları yoksunluklardır. Araştırmada bu konu incelenmektedir.

Yoksullukta kadın erkek ayrımı olmaz görüşü yaygın olsa da ulusal ve uluslararası istatistikler kadınların yoksulluktan daha çok etkilendiğini ortaya koymaktadır. Pek çok ekonomik, sosyal ve siyasi gösterge, dünyada kadınlar aleyhine bir durum söz konusu olduğunu ve toplumsal bir cinsiyet ayrımcılığının var olduğunu göstermektedir. Kadınların iş gücüne katılım oranları gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerde hep erkeklerin gerisinde kalmaktadır.

Kadın yoksulluğu, yoksulluğun en önemli boyutlarından biridir. Kadın yoksulluğunun artması ve yoksulluğun kadınlarda erkeklerden daha fazla görülmesi yoksulluğun kadınlaşması kavramını da beraberinde getirmiştir. Günümüzde kadın yoksulluğu hem kırsal hem de kentsel alanda çok daha fazla görülmektedir. Boşanma, aile parçalanmaları, hane içindeki eşitsizlikler, eğitimsizlik, ayrımcılık, kadınların düşük ücretli işlerde çalıştırılmaları, kadın yoksulluğunu ortaya çıkaran unsurlar arasında yer almaktadır.

Özellikle kentlerde en çok geçim sıkıntısı yaşayanlar temel ihtiyaçlarını karşılamaktan mahrum olan ve mahrum bırakılan kadınlardır.

Yoksul kadınların sayısı son yıllarda özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde önemli oranda artmaktadır. Günümüzde kadınların çoğunun eğitim seviyesi yeterli düzeyde değildir. Kadınların çoğu evde ücretsiz aile işçisi konumundadır. Çalışanlar ise sigortasız, düşük ücretli ve genellikle vasıfsız işlerde çalışmaktadırlar. Bu da kadınları mağduriyete sürüklemekte ve yoksul kadın sayısını artırmaktadır. Bu durum kadınların yaşam boyu öğrenmeye katılımını olumsuz yönde etkilemektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada kadınlarda yoksulluğun görünümü ve yaşam boyu öğrenmeye etkisi ele alınmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.Yoksul kadınların;

- 1.1. Demografik özellikleri,
- 1.2. Boş zamanları değerlendirme durumları,
- 1.3. Eğitim etkinliklerine katılıma durumları ve
- 1.4. Gelecekte beklenenleri nedir?

2.Yoksul kadınların;

- 2.1. Eğitim durumları ve evlilik yaşları,
- 2.2. Eğitim durumları ve gelecekte beklenenleri,
- 2.3. Yaş ve boş zamanları değerlendirme durumları,
- 2.4. Yaş ve gelecekte beklenenleri arasında anlamlı fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Kadın yoksulluğu tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de büyük bir problemdir. Yoksul kadınlar yaşadıkları maddi yoksullukla beraber bu yoksulluğu giderebilecek bilgiye sahip değildir. Bu araştırma da kadın yoksulluğu hakkında bilgiler verilmekte ve yoksul kadınların yaşam boyu öğrenme sürecine katılımları incelenmektedir.

Bu araştırmanın, günümüzde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine maruz kalan, yaşadıkları çevrelerde erkekler tarafından dezavantajlı konumda yer alan, şiddet gören,

düşük ücretli işlerde çalıştırılan, eğitim ve sağlık gibi haklardan daha az yararlanabilen kadınların yaşam boyu öğrenme sürecine katılımları için neler yapılması gerektiğini, hangi kurumlara ne gibi işler düştüğünü açıklaması ve kadın yoksulluğunda geliştirilebilecek politikalarla ilgili ileride yapılacak araştırmalara ışık tutması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

- 1) Kadınlar ankete gönüllü olarak katılmışlardır.
- 2) Anket sorularına verilen cevaplar gerçekleri yansıtmaktadır.
- 3) Geliştirilen veri toplama araçları araştırmanın amaçladığı verilere ulaşmayı mümkün kılacak yeterliliktedir.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma, araştırmacı tarafından belirlenen aşağıdaki sınırlılıklara sahiptir.

- 1) Yoksulluğun ölçütleri farklı kurumlarca farklı şekillerde değerlendirilmektedir. Bu çalışmada ankete katılan bireyler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının belirlediği ölçütlere göre yoksul sayılmaktadır. Araştırma bu tanımlama ile sınırlıdır.
- 2) Araştırma 2015 yılı itibari ile Bartın Merkez Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan 60 kadın ile sınırlıdır.
- 3) Araştırma anket formunun ölçtüğü bilgiler ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KADIN YOKSULLUĞU VE YAŞAM BOYU ÖĞRENME

Bu bölümde, yoksulluk, kadın yoksulluğu ve yaşam boyu öğrenme hakkında bilgiler verilmiştir.

2.1. Yoksulluk ve Kadın Yoksulluğu

2.1.1. Yoksulluğun Tanımı

Yoksul kelimesinin sözlük anlamı beslenme, barınma gibi temel ihtiyaçlarını gidermek için yeterli paraya sahip olamayan kişidir. Yoksulluk ise konforlu bir yaşam için gerekli olan imkanlardan yoksun olma durumunu ifade etmektedir. İnsanların yaşamlarını sürdürebilmek için gereksinim duyduğu şeyler, kişilerin içinde bulunduğu duruma, toplumlara ve çevrenin getirdiği koşullara bağlı olarak değişiklik göstereceğinden standart bir yoksulluk tanımı yapmak mümkün değildir(Aktan,2002,5).

Yoksulluğun en yaygın nesnel tanımı, toplumu idare eden yönetim tarafından belirlenen bir ailenin yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan yıllık asgari ölçüdür. Bu da bize o toplumda ki yoksulluk sınırını verir. “Yoksulluk sınırı” ilk kez 1963 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde Tarım Bakanlığında görev yapan Mollie Orshanky tarafından literatüre kazandırılmıştır. Sözü geçen yoksulluk sınırı hesaplamasında bireylerin lüks beslenme harcamalarından ziyade fizyolojik ihtiyaçlarını gidermeye yönelik harcamaları göz önüne alınmıştır (Gündoğan, 2008, 45). Yoksul olan kesim ile yoksul olmayan ve aşırı yoksulluk çeken kesimi birbirinden ayırmak ve daha iyi bir şekilde gözler önüne sermek amacıyla kullanılan yoksulluk sınırı, her zaman yol gösterici nitelikte olmayabilir.Örneğin, 360\$ yoksulluk sınırı olarak belirlenen bir ülkede yoksulların çoğunun yıllık 360\$ mı, yoksa 360\$’ın altında mı kazandıkları açığa çıkmayacaktır (Uzun, 2003, 156).

Yoksulluk sorunu tüm toplumların farklı yöntem ve yaklaşımlarla ele alıp incelediği, tanımlayıp çözüme kavuşturmayı hedeflediği temel bir olgudur bu yüzden yoksulluk ele alınış biçimi yönünden toplumdan topluma hatta aile fertlerinden, bireysel olarak fertlere kadar farklı incelenip çözüme kavuşturulması gereken bir sorundur.

Burada karıştırılmaması gereken bir hususu önemle vurgulamak gerekir, yoksulluğun toplumsal bir sorun olduğu konusunda herkes hemfikirdir ancak, hangi toplumdaki insanlar yoksul sayılır? Sorusu büyük önem arz eder. Bir toplumda yoksulluktan bahsedebilmek için, o toplumda üretilen değerlerin toplumu oluşturan fertler arasında dengesiz, adaletsiz, eşitsiz dağılım durumu mevcut olmalıdır. Üretim sonucu elde edilen gelirin bireysel nitelikte adaletli ve eşit dağıldığı bir toplumda yoksulluktan söz edilemez. Gelirin adil bölüşümünün yapıldığı bir toplumun elde etmiş olduğu gelir miktarı diğer toplumlara kıyasla çok daha düşük olabilir ama bu orada yoksulluktan bahsetmek için yeterli bir ölçüt olamaz (Nakiboğlu, 2004, 1).

Yapılan yoksulluk tanımlamaları, bize yoksul olanlar ile olmayanlar arasındaki farkı daha net görülmesini sağlar, buradaki asıl mesele yoksulluğun insanların gerçekten ihtiyacı olan şeyleri satın alabilecek yeterli imkanlarının olmaması mı yoksa insanlara bahşedilmiş olan şeylerin satın alınacak düzeyde yeterli olmaması mı sorusudur. Bunların çok daha ötesinde ise insanların yaşamını sürdürebilmesi için ihtiyaç duyduğu yeme-içme gibi fizyolojik ihtiyaçlarını borç altına girerek mi yoksa borçlanmadan mı karşılıyor olmasıdır.

Genel olarak dünya üzerinde birçok “yoksulluk” ve “mahrumiyet” ten söz etmek mümkündür. Refahtan uzak kötü yaşamın izlerine sadece düşük gelir yoksulluğu ve materyal anlamda yoksunlukta rastlanmamaktadır. Kötü yaşamın boyutları bunlarla sınırlı kalmayıp olabildiğince genişir. Bu nedenle yoksulluk kavramı ele alınırken bir neden olarak değil, o toplumdaki eğitim sisteminin, ekonomik sistemin ve politik uygulamalarının bir sonucu olarak ele alınmalıdır.

Yoksulluk sorunu, 1980’li yıllarda dünyada etkisini iyiden iyiye hissettiren küreselleşme ile birlikte içinden çıkılmaz bir hal almaya başlamıştır. Birleşmiş Milletler (BM) Örgütü dünyadaki önemli sorunlardan biri olarak yoksulluğu görmüş ve gündemine dahil etmiştir. Birleşmiş Milletler Milenyum Deklarasyonu, milenyum konferansında (2000) aşırı yoksulluğun kökünü kazıma ve dünya genelinde günlük 1 \$’dan daha az gelir elde eden ve açlıkla yüz yüze kalmış olan insanların 2015 yılına kadar küresel ölçekte yarıya indirilmesi taahhütlerinin devlet liderleri tarafından benimsendiği vurgulanmıştır. Toplumsal ve ekonomik anlamda gerçekleştirilen bu zirveler ve Birleşmiş Milletler Konferansından çıkan sonuçlar, yoksullukla mücadele ve onu tamamen yok etme hususunda devlet ve hükümet başkanlarının acil ve öncelikli konusu olduğunun altı çizilmiştir.

Bu gelişmelerin ardından yoksulluğun küresel boyutta bir problem olduğu ve yine küresel boyutta çözümlenmesi gerektiği açıkça görülmüştür. Yoksulluk ile mücadele kapsamında Dünya Bankası (WB) başta olmak üzere Avrupa Birliği (EU), Birleşmiş Milletler (UN) gibi uluslararası ölçekteki ekonomik ve siyasi teşkilatlanmalar ilk etapta yoksulluk kavramını tanımlayarak nasıl bir problem olduğunu açıklamaya çalışmışlardır.

2.1.2. Yoksulluğun Tarihsel Gelişimi

Avrupa'da 16. yüzyıldan itibaren kapitalizmle başlayan yoksulluk bu günkü manada toplumsal sorunlara yol açabileceği endişesiyle değerlendirilmiş, birlikte var olma mecburiyetinden hareketle yoksulların çalıştırılarak gelir seviyelerini artırma yoluna gidilmiştir. Bu yaklaşım sermayedarlar için aynı zamanda ucuz işgücü demektir. Yoksulluğun varlığından rahatsız olma biçimlerinden biri de suçlama eğilimidir. Tembellik, hesabını bilmeme, kötü alışkanlıklara sahip olma, aile hayatının düzensizliği hatta bazen çok çocuk yapmayı dahi suçlama kategorisi içerisinde değerlendirenler olmuştur. Yoksulluk şehir hayatı yaşayan elit burjuva insanların rahatsız oldukları bir durumdur. Köyden göçen, değişik etnik gruplardan olan bu işsiz grup şehirliyi rahatsız etmekle suçlanarak çoğu zamanda ötekileştirilmelerine yol açmıştır. Bunun yanında aynı yüzyılda karşıt görüşte olan yani yoksulluğu yoksulları suçlayarak çözemeyeceklerini dile getirenlerde vardır. Yoksulları suçlamak ve onları zengin insanların merhametine bırakmak, sadaka kültürünün ötesinde; bir devlet /yönetim sorunu olarak ele alınmaya başlanmış ve sosyal politikaların temelleri atılmıştır. Kapitalist sistemde yoksulun topluma katılmasının tek yolu onu çalıştırmak ve kendi ayakları üzerinde durmasını sağlamaktır.

II. Dünya Savaşı sonrası insan emek gücü olarak değil, toplumun hak sahibi bir ferdi olarak tanımlanmış ve kapitalist düşüncelerin değişimi amaçlanmıştır. Ortaçağ Avrupa'sında tarımsal iş gücü içinde olan yoksullar, zenginlerin sadakalarıyla geçinmek zorunda kalmışlardır. Zenginler dini öğretilerden hareketle yoksullara sadaka vermekten rahatsız olmazlar, hatta bu sadakalarla erdemli insan olacaklarına inanırlar ve rahatlarıdır. 16. yüzyılda sadaka kültürünü ortadan kaldırmak adına birçok ülkede düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemelerde asıl önemli unsur yoksulları işgücüne kazandırmaktır. İngiltere'de bu amaca uygun olarak 1834 yılında "Yeni Yoksullar Yasası" çıkmıştır. Bu yasa çalışanların yoksul olma olasılığını reddetmektedir. Artık çalışanla muhtaç birbirlerinden ayrılmakta ve toplumun muhtaç insanlara karşı sorumluluğu ortadan

kaldırılmaktadır. Yoksullara çalıştığı kurumlar dışında başka birinin yardım etmelerini yasaklanarak, sadaka kültürünün ortadan kalkmasıyla yoksul piyasa koşullarında her işi yapmak mecburiyetinde bırakılmışlardır. Yoksul kalan bireylerin suç oranları da yoksulluklarına göre artmaktadır. 16. yüzyılda sadece VIII. Henry iktidarı sırasında 12.000 hırsız idam edilmiştir (Buğra, 2013, 33).

20. yüzyıla gelindiğinde refah söylemi ortaya çıkmış, devletin sosyal politikalar aracılığıyla bizzat yoksullukla mücadele etmesi gerekliliği vurgulanmıştır. 15. ve 16. yüzyıldaki yoksulluk suçlamaları bu dönemde zenginlere de yöneltilmiştir. Yoksulların durumlarını daha da kötüye götüren yoksulluk yasaları değiştirilirken, yoksulluk bir hak bağlamında değerlendirilerek vergi ve diğer gelirlerle yoksullukla mücadele edilmesi gündeme gelmiş, bazı ülkeler yoksulluğu eşitlik ilkesine dayanakla şartları eşit hale getirme çabası içerisinde olmuşlardır. Aynı şekilde dezavantajlı grupların hakları da koruma altına alınmıştır. 1891'de İngiltere'de ilköğretim parasız hale gelmiş, Almanya'da 1884'de iş kazası tazminatı yasası, 1889'da yaşlılık ve engellilik sigortası gibi sosyal politikalar uygulanmaya başlanmıştır.

Birleşmiş Milletler 1996 yılını yoksullukla savaş yılı, 1997-2006 yılları arasında yoksullukla savaşın on yılı olarak ilan etmiştir. Son kırk yıldır yoksulluk önceki dönemlerin sığ tartışmalarının dışına çıkarak insan hakkı bağlamında değerlendirmeye alınmış, dünyanın sorunu olarak nitelendirilmiş ve terörizm, salgın hastalıklarla mücadele, çevre gibi küresel konular bağlamında ulus üstü çözüm yolları aranmaya başlanmıştır. Ülkeler arasında gelir dağılımı eşitsizliği tarih boyunca var olmasına rağmen özellikle 1980 sonrası ciddi bir artış göstermiştir. Bu gelişmelerin, istatistikî verilerin geçmişe göre daha fazla gün yüzüne çıkması son 20 yılda dünyada gelişen ve gelişmekte olan bilişim teknolojilerine bağlıdır. 2006 yılı İnsani Gelişme Raporu'na göre %20'lik en fakir kesim dünya gelirinin yalnızca %1,5'ni en fakir %40'lık dilim dünyanın toplum gelirinin %5'ni almaktadır. Diğer yandan OECD ülkelerinde yaşayan her on kişiden 9'u dünya gelir dağılımında ilk yüzde 20'lik dilimindedir. Sahra altı Afrika ülkelerinde yaşayan her iki kişiden biri en fakir %20 dilimindedir (www.tr.undp.org, 2014)

Osmanlı'da sivil toplum örgütlerine örnek olabilecek ahilik sistemi yoksullukla mücadele konusunda etkin rol almıştır. Özellikle meslek edindirme alanında faaliyet gösteren ahilik çalışmaları kişilerin kendi ekmeklerini kazanmaları noktasında meslek sahibi olmaları, tüketen konumundan üreten konuma geçmeleri ve bu öğretileri nesilden nesile aktarmaları işsizlik ve buna bağlı olarak yoksulluğu engellemiştir.

Yoksula yardımı ibadet esaslarından sayan Osmanlı toplumunda sadaka, hayır hasenat, zekât, fitre, adak, kurban gibi dini görevler yoksulluğu dizginlemiş aynı zamanda toplumsal kaynaşmayı da geliştirmiştir. Böylece zenginin fakiri, fakirin zengini dışlamasının önüne geçilmiştir. 1877 yılında Dersaadet Belediye Kanunu ile belediyelere sosyal yardımlar konusunda görev tevdi edilirken, yoksullukla mücadelede Osmanlı'nın en önemli kurumlarından olan Himaye-i Etfal (Çocuk Esirgeme) ve Hilal-i Ahmer(Kızılay) kurumları kurulmuştur (Zengin ve Şahin, 2012, 136)

1934'lü yıllarda yoksulluğun boyutları eğitim alanında da kendini göstermektedir. 1933-34 Eğitim-Öğretim döneminde ilkokullara toplam 567.361 öğrenci kayıt olurken mezun olan öğrenci sayısı 26.630'dur. Ortaokullarda bu oran 42. 332 kayıt, 5.116 mezun şeklindedir. Nüfusun artışı ve tarım arazilerinin yetersizliği sonucu şehirlere göç başlamış ve köyden kente göçen insanlar demiryolları, inşaat, hamallık, amelelik gibi gündelik işlerde çalışmak mecburiyetinde kalmışlardır.(www.tuik.gov.tr, 2008)

2.1.3. Yoksulluk Türleri

2.1.3.1. Mutlak Yoksulluk

Mutlak yoksulluk yaklaşımına uygun ilk yoksulluk tanımı 19. yüzyıl sonlarında İngiltere'de S. Rowntree tarafından geliştirilmiştir. Ona göre mutlak yoksulluk, her bir bireyin yaşamını sürdürebilmek için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılayamaması yani asgari refah düzeyini yakalayamamasıdır. Bu nedenle, mutlak yoksulluğun belirlenebilmesi için, bireylerin hayatlarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan minimum harcamalarının ne kadar olması gerektiğinin belirlenmesini gerekmektedir (Gündoğan, 2008, 108).

Mutlak yoksulluk genel olarak belirli bir kesiminin asgari yaşam düzeyini sürdürebilmek için en basit ihtiyaç maddeleri olan gıda, barınak ve giyim gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmesi olgusudur. Mutlak yoksulluk dünyanın her bir bölgesinde bulunmaktadır ama önemli olan bunun nüfus içerisindeki oranıdır.

Mutlak yoksulluk kavramı tanımlanırken genel yoksulluğu ifade etmekte yetersiz kalmaktadır çünkü mutlak yoksullukta daha çok günlük kalori ihtiyacı ölçü alınmaktadır.

2.1.3.2. Göreli Yoksulluk

Görelî yoksulluk kavramı, insanı sosyal bir varlık olarak ele alır. Bu nedenle yoksulluk kavramı sadece yaşamı sürdürebilecek asgari ihtiyaçları karşılama meselesi

olarak değerlendirilmemelidir. Yoksulluk, bireyin, içinde yaşadığı toplumun koşullarına bağlı olarak değişebilen, toplum tarafından kabul edilebilecek şekilde asgari bir yaşam düzeyine sahip olabilmektir. Göreli yoksullukta mutlak bir gelir düzeyi belirlemekten ziyade, toplumdaki farklı gelir gruplarına bakılarak, toplumun ortalama gelir düzeyi belirlenmelidir. Bireylerin veya grupların yoksulluğu belirlenirken de o toplumda yaşayan ve o topluma göre ortalama bir gelir düzeyine sahip olan bireylerle, yoksul bireyler arasındaki farka bakılmalıdır (Dumanlı,1981,21).

Görelî yoksullukta, bir toplumda ortalama tüketim seviyesinin altında kalanlar göreli yoksul kabul edilmektedir. Belirlenen tüketim seviyesi genel olarak mutlak yoksulluğun üzerindedir. Ama ne kadar üzerinde olduğu içinde yaşadığı toplumu gelişmişlik düzeyine göre farklılık gösterir. Bazı çalışmalarda göreli yoksulluk, sınırı mutlak yoksulluk sınırının % 50, bazı çalışmalarda % 100 artırılmasıyla hesaplanmaktadır. Yoksulluk kavramını eşitsizlik kavramından bağımsız bir şekilde o düşünülemez (www.turkcebilgi.org).

Görelî yoksulluk hesaplamalarının kullanıldığı ülkeler, doğası itibari ile mutlak yoksulluk hesaplamalarının kullanıldığı ülkelerden farklılık göstermektedir. Çünkü göreli yoksulluk, insanın fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayacak kadar gelir edip etmediğinden ziyade bireyin toplumun genel refah düzeyini yakalayıp yakalayamadığı ile ilgilenmektedir. Dolayısıyla göreli yoksulluk hesaplamaları az gelişmiş ülkelerde (AGÜ) den ziyade OECD ülkeleri tarafından sıklıkla kullanılan bir yöntemdir (Arpacıoğlu ve Yıldırım, 2011,65). Örneğin, mutlak yoksulluk hesaplarına göre, günde 1\$'ın altında gelir elde eden yani aşırı yoksul olarak sayılan nüfusun toplam nüfusa oranının %27 olduğu Vietnam'ı ele alacak olursak yine aynı yöntemle refah düzeyinin çok yüksek olduğu ve gelişmişlik seviyesi bakımından da çok daha ileride olan ABD'de toplam nüfus içindeki yoksul kesimin oranı belirlenmek istenirse çıkan sonuç ABD'de yoksulluğun izlerine rastlanmadığı olacaktır (World Bank, 2008, 44). Tabi ki bu sonuç bize yoksulluğu göstermede bir gösterge niteliği taşımayacaktır.

Türkiye'de ise TÜİK'in yoksulluk üzerine araştırmaları ve çalışmaları bulunmaktadır. TÜİK göreli yoksulları, toplumun genel düzeyinin altında gelir veya tüketime sahip olan bireyleri yoksul olarak nitelemiştir. Görüldüğü gibi refah ölçüsü olarak kişilerin gelir düzeyi veya tüketim düzeyleri esas alınmıştır. Görelî yoksulluğun iki alt türü bulunmaktadır, bunlar; "Gelir Esaslı Görelî Yoksulluk" ve "Harcama Esaslı Görelî Yoksulluk" olarak belirlenmiştir. TÜİK gelire bağlı yoksulluk sınırını, bireysel eşdeğer

medyan gelirin belli bir oranı (%40, %50, %60)'ı gibi oransal ifadeler kullanarak oluşturur. Ülkemizde TÜİK bu oranı %50 olarak belirlemiş ve bireysel eşdeğer medyan gelirin %50'si altında gelir elde edenleri göreceli anlamda yoksul olarak nitelendirmiştir.

Görelî yoksulluk oranı ise, her bir birey için tüketim harcaması, görelî yoksulluk çizgisinin altında kalan hane halkı sayısının, toplam nüfusa bölünmesiyle hesaplanmaktadır (www.tuik, 2008, 37).

2.1.3.3. İnsani Yoksulluk

İnsani yoksulluk kavramı 1997 yılında UNDP tarafından İnsani Geliştirme raporunda ilk defa ortaya çıkmıştır. Gelir yoksulluğu ile İnsani yoksulluk kavramları arasında ilişki bulunmasına rağmen bu iki kavram birbirlerinden farklıdır. Gelir yoksulluğu ölçümleri ekonomik gelir kavramı üzerinde yoğunlaşmaktadır. İnsanî yoksulluk kavramında ise temel insani gereksinimlerden yoksun olma üzerinde durulmuştur. Okuma yazma yoksunluğu, yeterli beslenememe, sağlık hizmetlerinden faydalanamama gibi temel insani gereksinimlerin yoksunluğu ele alınmaktadır. Bunların dışında, siyasi özgürlük, garanti edilmiş insan hakları ve öz saygınlık da diğer seçenekler arasındadır. Bu anlayışa göre gelir, insani gelişmişliğin göstergesi olarak önemli bir faktör olmakla beraber tek başına yeterli değildir. Kişisel gelir yanında, kredi olanaklarına, kamu mallarına ve verimli üretim araçlarına erişim, akraba ve arkadaşlardan sağlanan transferler gibi insanların kaynaklara erişim düzeyinin bir bütün olarak değerlendirilmesini amaçlamaktadır' (Arpacıoğlu ve Yıldırım, 2011, 28).

2.1.3.4. Kırsal ve Kentsel Yoksulluk

Kırsal yoksulluk birçok ülkede kentsel yoksulluğa göre daha yaygındır. Eğitim yoksunluğu, ulaşım ve iletişim problemi, temiz su gibi temel ihtiyaçlardan mahrum kalma durumu kırsal kesimlerde daha yoğun bir şekilde görölmektedir. Ayrıca kırsal kesimdeki yoksulluk kentlere göçü beslemekte ve kentlerin iktisadi olarak düzenli bir şekilde büyümesini de engellemektedir(Uçar, 2011, 9).

Kentlerde ki yoksulluk ise hane halkı sayısı ile doğru orantılıdır. Örneğın kentsel alanda yaşayan ve hane halkı sayısı 4 veya daha az olan bireylerin yoksul olma ihtimali, hane halkı sayısı 5 veya daha fazla olan bireylere göre çok daha düşüktür. Aynı evde

yaşayan bireylerin sayısı arttıkça daha yoğun bir yoksulluğun ortaya çıktığı görülmektedir (www.dapaturk.com,2014).

2.1.4. Yoksulluğun Nedenleri

Yoksulluk ülke kaynaklarının ülkede ki farklı bölgeler, sektörler veya bireyler arasında eşit bir şekilde dağılamamasından kaynaklanmaktadır. İklim ve doğa koşulları nedeniyle her ülkede ki her bölge aynı avantajlara sahip değildir. Ülkelerde bazı bölgeler üretim kapasitesi açısından çok daha avantajlı iken bazı bölgeler bu durumdan mahrumdur. Bu durumda o bölgelerde yaşayan bireyler daha yoksul olacaktır.

Ülkelerde nüfusun artması, bir yandan üretim yapma olanaklarını artırır iken diğer bir taraftan da tüketimi artırmaktadır. Üretim kapasitesi düşük olan bölgelerde hızlı nüfus artışı varsa o bölgelerde, dolayısı ile de o ülkede yoksulluk kaçınılmaz olacaktır.

Türkiye açısından yoksulluğun nedenleri değerlendirilirse şu faktörler sayılabilmektedir:

- **Gelir dağılımında ki farklılıklar;** Ülkede ki milli gelir dağılımının eşit olup olmadığını ölçmek için belirlenen Gini oranlarına göre Türkiye 0.49 ile eşitsizliğin yoğun olarak yaşandığı ülkeler arasına girmektedir. Bunu sebebi olarak da:
 - Ülkede ki faiz oranlarının yüksek olması
 - Ülkede doğal afetlerin meydana getirdiği hasarlar,
 - Ülkenin vergi sisteminin adaletsiz olması
 - Üretim kapasitesi açısından bölgeler arasında ki farklılıklar sayılabilir.
- **Bölgelerarası farklılıklar;** Türkiye’de ki bölgesel farklılıklar, bölgelerin üretim kapasitesini etkilemektedir. Pazara yakın olan, ulaşım güvenliği daha fazla olan bölgeler, bunlardan mahrum olan bölgelere göre daha çok yatırım önceliğine sahiptir.
- **Toplumsal dışlanma;** Türkiye ‘de yoksulluğu tetikleyen bir başka neden cinsiyet, etnik köken ve engelli olma gibi sebeplerden dolayı toplumsal dışlanmanın yaşanmasıdır. Özellikle cinsiyet farklılıklarına bağlı olarak bazı bölgelerde kadın ve çocukların karşı karşıya kaldığı eşitsizlikler yoksulluğun sürekli olmasını tetikleyen etkenler olarak görülmektedir.

- **Kentleşme ve göç;** Türkiye’de ki tarım politikaları, üretim araçlarının yeterli kullanılmaması, tarımda insan gücüne duyulan ihtiyacın azalması, toprakların miras yoluyla paylaşılması gibi etkenler kentlere göçü zorunlu kılmaktadır. Kentlere yapılan yoğun göç ise kentlerdeki büyümenin istikrarlı bir şekilde ilerlemesini engellemektedir. Yani kentleşme oranı ile ekonomik büyüme oranı doğru orantılı olarak ilerlememektedir.
- **Kayıt dışı istihdam;** Türkiye’de kentlere yapılan yoğun göç ve nüfusun hızlı artışı işsizlik sorununun da beraberinde getirmiştir. Kayıtlı sektörlerde iş bulamayan bireyler daha kötü şartlarda ve kayıt dışı alanda çalışmak zorunda kalmaktadır. İşsizlik artıkça kayıt dışı istihdamda doğru orantılı olarak artmaktadır (Cafri, 2009, 9-10).
-

2.1.5. Dünya’da Yoksulluk

1980’li yılların sonlarından itibaren esmeye başlayan küreselleşme hareketlerine ait rüzgârlar dünya üzerinde yaşayan insanların birbirleri ile bütünleşip kaynaşmasına katkı sağlarken, öteki tarafta açlık, yokluk, savaş ve katliamlar bütün hızı ile devam etmektedir (Dumanlı, 1996,53). En büyük yoksullaşma mekanizması hiç kuşkusuz insanın varlığına yönelik tehditler, savaşlar olmaktadır. Bu savaşlarda insanlar genç, yaşlı, çocuk ayırt etmeden öldürülmekte ve ülkelerin ekonomileri büyük ve önemli kayıplara uğramaktadır.

Az gelişmiş ülkelerde yoksulluk sorunu kendisini aynı zamanda bir açlık sorunu olarak göstermektedir. Bu durum dünyadaki açlık sorununun aynı zamanda az gelişmiş ülke gerçekliğini anlamak açısından da faydalı olduğunu göstermektedir. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü’nün (FAO) 2006 yılı tahminlerine göre 6,6 milyar olarak tahmin edilen dünya nüfusunun %12,6’sına karşılık gelen 854 milyon insan açlık sorunuyla karşı karşıya ve bu rakamın 820 milyonluk büyük bir kısmı az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadır (Temiz, 2008, 30).

Yoksulluk teknolojik ve ekonomik gelişmelerin zirvede yaşandığı bu dönemlerde bile, dünyanın karşı karşıya olduğu sorunların en başında gelmektedir. Bu durumu uluslararası kuruluşlar da kaygıyla izlemekte ve çözüm arayışlarına girmektedir. Birleşmiş Milletler 1996 yılını Yoksullukla Savaşım Yılı, 1997-2006 dönemini de Yoksullukla Savaşım On Yılı ilan etmiştir. 2000 yılında yapılan Milenyum Zirvesinde de mutlak yoksulluk içinde yaşayan insan sayısının 2015 yılına kadar yarıya indirilmesi yönünde ilke kararı alınmıştır. Dünya Bankası 2000/2001 Dünya Kalkınma Raporunu bütünüyle yoksullukla savaşım konusuna ayırmıştır. 17 Ekim günü de Birleşmiş Milletler

Yoksullukla Mücadele Günü olarak kararlaştırılmıştır (Üstün, 2007, 3).

2.1.6. Türkiye’de Yoksulluk

Başta Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı olmak üzere birçok sayıda uluslararası kuruluşların yapmış oldukları yoksulluk çalışmalarına bakıldığında Türkiye’de yoksulluk oldukça ciddi boyutlarda olduğu görülmektedir. UNDP tarafından yayımlanan 2010 insani gelişme raporuna göre, Türkiye İnsani Gelişme sıralamasında 0.754 indeks değeriyle bölge sıralamasında 16, Dünya’da ise 62. sırada yer almaktadır. Okuryazar sıralamasında ise Asya’da 27. Dünya’da ise 83. sırada yer almaktadır. Doğumlarda yaşanan ölüm riskini de ele alan araştırmada doğumlardaki yaşama beklentisinde dünyada 90. sırada yer almaktadır. Gelir indeksi hesaplamalarında ise bölgede 12. ci dünyada ise 63. sırada yer almaktadır. Görüldüğü gibi Türkiye eğitim, sağlık ve ekonomide gelişim koşullarını belirleyen göstergeler ele alındığında pek de iç açıcı konumda değildir (Arpacıoğlu ve Yıldırım,2011,69).

1980 yıllarına kadar ekonomi de içe dönük bir politika izleyen Türkiye, 24 Ocak 1980’de açıklanan istikrar kararları ile ihracata dayalı, sanayileşmeyi hedefleyen dışa dönük bir ekonomi politikası izlemiştir (Odabaşı, 2009, 18-19). İhracat yapabilmek için, içten gelen talebin azaltılmaya çalışılması ve ürünlerin maliyetinin düşürülmesi çalışanların gelirindeki azalmaya sebebiyet vermiştir. 1970’lerin sonlarına doğru bu durum tarım sektörünü de önemli ölçüde etkilemiş, tarımsal ticarete büyük düşüşler yaşanmıştır. (Arpacıoğlu ve Yıldırım, 2011, 70) Daha sonra peş peşe gelen krizler Türkiye’nin ekonomisini olumsuz yönde etkilemiş ve 1980 öncesinde çok fazla gün yüzüne çıkmayan yoksulluk olgusunu ciddi boyutlarda gözler önüne sermiştir.

2.1.6.1. Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Politikaları

Yoksulluk tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Gelir dağılımındaki adaletsizlikler, işsizlik sorunu, nüfus artışı, doğal koşullardaki olumsuzluklar yoksulluğun artmasına neden olmaktadır.

Türk toplumun da ki gelenek görenek, örf ve adetlerin yoksulluk da dâhil olmak üzere birçok alanda insanları koruyacağı düşüncesiyle Türkiye’de yoksullukla mücadele de uzun yıllar çalışmalarda bulunulmamıştır. Devletin sorumluluğu, bakım ve geçici

yardımlar olup yoksullukla mücadele Kızılay ve Çocuk Esirgeme gibi kurumların işlevleri arasında yer almıştır.

Türkiye’de yoksulluk 1980 yıllarına kadar olan süreçte, gelir dağılımında ki eşitsizliği azaltma, yardımlaşma ve dayanışmayı artırma şeklinde giderilmeye çalışılmıştır. Tarımdaki destekleme politikaları, ücretsiz eğitim ve sağlık hizmetleri ile gelir dağılımında eşitsizliklerin büyümesinin önüne geçilmiştir (Şahin, 2010, 97).

Yoksulluk kavramı 1980 yılından önce hükümet politikası içinde yer almamakta 1980 yılından sonra kalkınma amaçlı olarak hükümet programlarında yer almaktadır (Doğan, 2014, 25-40). 1980’li yıllara kadar Türkiye’de örf ve adetlerin, yardımlaşma geleneğinin etkisiyle yoksulluk kavramı gün yüzüne çıkmamıştır. 1980’den sonra yoksulluğu oluşturan pek çok faktör belirlemiştir. Gelir dağılımında ki eşitsizlik ve işsizlik bunların başında gelmektedir. Bunları ortadan kaldırmak amacıyla çeşitli politikalar geliştirilmiştir (Gündoğan, 2003, 48).

1980 yılında uygulanan istikrar paketi sonrasında ihracat artışı gerçekleşmiş, dış piyasalarda ülke güvenilirliği artmış, ekonomide iyiye doğru bir gidiş gözlenmiştir. 1990’larda ise üst üste yaşanan krizler sonucunda, çalışanların ücretleri azalmış ve işsizlik oranlarında artış olmuştur. Türkiye’nin yaşadığı en büyük kriz olarak 2001 kriziyle Türkiye Ekonomisi ciddi olarak küçülmüş, Türk Lirası değer kaybetmiş ve milli gelir azalmıştır (Gürses, 2007, 79).

1980 yılından itibaren Türkiye; yoksulluğun belirginleştiği, zengin ile fakir ayrımının giderek çoğaldığı bir ülke haline gelmiştir.

Ülkemizde bugün için istenilen seviyede olmasa da doğrudan yoksullukla mücadeleye yönelmiş önemli bazı uygulamalar vardır. Bunlar; Kızılay, Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Belediyeler, Sosyal Hizmetler ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonudur. Bunlardan en kapsamlı olanı da Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Teşvik Fonudur (SYDTF).

2.1.6.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu 14.06.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile kurulmuştur. Fonda toplanan paralar, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca il ve ilçelerdeki sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından ayni ve nakdi yardım olarak verilir. Ayrıca teşvik fonu vakıflar aracılığıyla sosyal sorumluluk proje ve programlarına nakdi destekte

bulunur. Teşvik fonu Türkiye genelinde 1000 vakıfta çalışan büro görevlisi, sosyal yardım ve inceleme görevlisi ile yardımcı hizmetli kadrosu kapsamında istihdam edilen personelin işe alım koşulları, eğitim düzeyi, özlük haklarını belirlemektedir. Teşvik fonu bütçesini Türkiye genelinde kesilen trafik cezalarının % 50 sini sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları üzerinden muhtaç kişilere ulaştırmayı hedefler (www.sosyalyardimlar.gov.tr)

2.1.7.Kadın Yoksulluğu ve Nedenleri

Toplumsal cinsiyet, toplumlarca oluşturulan; kadınlar ve erkeklerdeki rol, davranış ve beklentileri belirtmek için kullanılan bir kavramdır. Her toplumda doğuştan getirilen biyolojik farklılıklar o toplumun kültürüyle yorumlanıp değerlendirilir. Böylelikle hangi davranış kalıplarının hangi cinse ait olması gerektiği ve bu iki cinsin hangi haklara ve kaynaklara sahip olacağı belirlenmiş olur. Bu belirlemeler toplumlar arasında farklılık göstermekle birlikte aynı toplumda yaşayan bireyler arasında da farklılık gösterebilir. Kadın –Erkek eşitliği kavramı, bireylerin, toplumsal kurumlar içinde var olan kaynakları, fırsatları ve gücü eşit bir şekilde kullanabilmeyi ifade ederken toplumsal cinsiyet eşitsizliği de bu alanlarda birinin diğerine göre eşitsiz konumda olduğunu anlatır (Ecevit, 2003, 71).

Yoksulluk her ne kadar zamana ve mekâna bağlı olarak değişse de, belli etnik gruplara, azınlıklara ya da belli bir sosyal sınıfa mensup olmak genellikle yoksullukla ilişkilendirilir. Toplum içerisindeki bu gruplarda yer alan kadınlar ve erkekler yoksulluğu değişik biçimlerde de yaşamaktadırlar. Yoksulluk bir süreç olarak kadınları ve erkekleri farklı şekillerde etkilemektedir (Ecevit,2003,78).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın(UNDP) İnsani Gelişme Endeksi çerçevesinde hazırladığı cinsiyete dayalı insani gelişme endeksi (gender-related development index – GDI) toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın tüm dünyada yaşanan bir olgu olduğunu göstermektedir. Kadın erkek arasındaki eşitsizlik bütün ülkelerde yaşanmakta, ancak bu oran ülkeler arasında farklılık göstermektedir (Öztürk, 2009, 69).

Tablo 1: Hane Halkı Fertlerinin Cinsiyet ve Eğitim Durumlarına Göre Oranları,

Eğitim durumu	Fert yoksulluk oranı (%)								
	2007(*)			2008			2009		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
TÜRKİYE	17,79	17,33	18,26	17,11	16,70	17,52	18,08	17,10	19,03
6 yaşından küçük fertler	24,52	24,91	24,10	22,53	22,86	22,18	24,04	22,87	25,27
Okur-yazar değil veya bir okul bitirmeyen	28,98	29,13	28,88	30,50	30,77	30,31	29,84	30,34	29,52
İlkokul	14,24	15,87	12,68	13,44	15,91	11,22	15,34	16,86	13,83
İlköğretim-	19,19	19,79	18,55	17,20	18,67	15,66	17,77	17,19	18,39
Ortaokul ve orta dengi	9,16	11,06	5,57	8,34	9,85	5,78	9,76	10,89	7,82
Lise ve lise dengi	5,88	7,05	4,09	5,64	6,00	5,11	5,34	5,71	4,76
Yüksekokul, fakülte ve üstü	0,81	0,97	0,53	0,71	0,88	0,43	0,71	0,92	0,40

Türkiye

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1013

Tablo incelendiğinde Türkiye genelinde yoksulluğun 2008 yılında azaldığı, 2009 yılında ise biraz artış gösterdiği görülmektedir. Türkiye genelinde kadın ve erkek yoksulluk oranları hemen hemen birbirine yakın olmakla birlikte, kent yoksulluk oranı ve kırsal yoksulluk oranı ayrı ayrı incelendiğinde, erkek yoksulluk oranlarının, kadın yoksulluk oranlarından daha aşağıda olduğu görülmektedir.

Toplumun tüm kesimlerini etkileyen yoksulluk olgusu; en çok kadınlar ve çocuklar üzerinde etkisini göstermektedir. Çalışmayan ve çocuklarıyla birlikte bakıma muhtaç olan

kadınlar yoksulluğu çok yoğun bir şekilde yaşamaktadırlar. Çalışan ve vasıflı kadınlar ise diğerlerine göre daha iyi durumdadırlar.

2.1.7.1. Kadın Yoksulluğu Kavramının Ortaya Çıkışı

Yoksulluğun kadınlaşması kavramı, 1960'lerde ekonomik olarak birçok ülkeden daha ileride olan Amerika'da gündeme gelmiştir. Günümüze kadar bu konuyla ilgili çok çeşitli kavramlar türetilmiştir. 1970'lerden sonrada literatür de yer almaya başlamıştır. Bu kavramların başında "yoksulluğun kadınlaşması" kavramı gelmektedir. Bu kavramı ilk kez Pearce 1978 yılında kullanmıştır (Açıkgöz, 2010, 36).

Bu kavram 1995'te 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Planında yer almıştır. Amerika'da yapılan araştırmalarda yalnız yaşayan ya da çocuklarıyla birlikte tek ebeveynli olarak yaşayan kadınların daha yoksul olduğu ortaya çıkmıştır. Aile yapılarının değişmesi, boşanma oranlarının artması, evlilik dışı çocuk sahibi olma gibi etkenlerin kadınların yoksulluğunu tetiklediği belirtilmiştir. Fakat bu araştırma yoksulluğu sadece nüfus üzerinden ele aldığı için eleştirilmiştir(Şener,2009,35).

2.1.7.2. Kadın Yoksulluğunun Nedenleri

Kadın yoksulluğunun nedenleri birçok faktöre göre farklılık gösterebilir. Bu nedenler, toplumlar arasında farklılık göstermekle birlikte aynı toplumda kırsal ve kent arasında da farklılık gösterebilir. Yine de kadın yoksulluğu ile ilgili bazı ortak nedenlerden söz edilebilir. Örneğin, Moghadam'a göre kadınların erkeklere göre daha fazla yoksul olması ve yoksulluğun kadınlaşmasının üç temel sebebi vardır (Akt.,Açıkgöz,2010,56).

Bunlar:

1. Kadınların hak ve yeteneklerini kullanmada daha dezavantajlı bir konumda olmaları;
2. Kadınların ağır çalışma koşulları ve düşük ücretleri,
3. Kültürel, yasal engellerdir

- **Ayrımcılık**

Ayrımcılık, genel olarak etnik ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığı olmak üzere iki şekilde açıklanmaktadır. Etnik temelli ayrımcılık ilk başlarda sadece siyah beyaz ayrımı olarak Amerika'da görülmüştür. Ancak günümüzde birçok ülkede etnisiteye dayalı

ayrımcılık görülmektedir. Türkiye 'de de yoksul olan insanların genel olarak kürt kökenli vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı doğu ve güneydoğu bölgelerinde görülmesi bunu ortaya koymaktadır. 'Türkiye'nin Diyarbakır gibi büyük bir şehrinde okuma-yazma bilmeyen kadınların oranı %80 civarındadır '(Ersoy ve Şengül, 2010, 48-60). Aynı şekilde, Pakistan, Bangladeş ve Hindistan gibi diğer Asya ülkelerinde de yoksul tabakada okuma-yazma bilmeyen kadınların oranı %85 civarındadır.(Yunus,2003,21)

- **Hane İçerisindeki Eşitsizlikler**

Günümüzde bir çekirdek aile, anne-baba ve evlenmemiş çocuklardan meydana gelmektedir. Bu durumda hane içindeki eşitsizliklerde daha çok anne-babanın konumu ve çocukların cinsiyetiyle ilgili olmaktadır. Moghadam'ın (2005, 8-10) belirttiği gibi hane içindeki eşitsizlikler, erkeklere ve kadınlara verilen değer, çocukların hane gelirine katkıları, kızların eğitimi ve doğurganlığıyla yakından ilişkilidir.

Anne-babanın konumunu ele alındığında şu tip durumlar ortaya çıkmaktadır:

Kadının çalışmadığı hanelerde kadın evin geliriyle ilgili bir tasarruf hakkına sahip değildir. Çalışan kadınlarda, kocası veya erkek evlatları tarafından gelirin el konulması ile karşı karşıya kalmaktadır. Hatta bazı durumlarda kadın kazandığını direk olarak kocasına vermektedir. Bu tarz durumlarda anlaşmazlık çıktığı takdirde yine en çok zarar gören kadın olmaktadır. Terk edilme, fiziksel şiddete maruz kalma, evlatlarını kaybetme gibi tehlikelerle karşı karşıyadır. Kadının çalıştığı, ekonomik güvencesinin olduğu, kendisi ve çocuklarının bakımı için bir erkeğe ihtiyaç duymadığı durumlarda ise boşanma oranlarının arttığı görülmektedir.

Bazı toplumlarda dini inançlar ve kültürel nedenlerden dolayı kadının çalışmasına hoş bakılmamaktadır. Erkek egemenliği olan, evin ekonomik sorumluluğunu tamamen erkeğin üstlendiği durumlarda kadın çocuk yetiştirme, ev ve temizlik işleri ile ilgilenmektedir.(Şenses, 2006,85)

Bu durum, kadın yoksulluğunu doğrudan etkilemese de, hanenin yoksulluğunu dolaylı biçimde etkileyebilir. Hane erkeğinin iş bulmak için yurtiçi ve yurtdışına göç etmek zorunda kaldığı durumlarda, geride kalan kadın ve çocuklar yoksullukla yüzleşmektedir. Yoksulluğu en derinden hissedenler, savaşlarda, iç çatışmalarda, ani ölüm ve ya sakatlık gibi bir durum karşısında erkek gücünden mahrum kalan ve çocuklarıyla hayatta kalma

mücadelesi veren kadınlardır. Bu da kronik kadın ve çocuk yoksulluğunu beraberinde getirmektedir.

- **Düşük Ücretler**

Düşük ücretli işlerin çoğunda çalışanların kadınlar olduğu görülmektedir. Kadınların düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalmalarının çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenlerin başında eğitim eksikliği gelmektedir. Eğitimden ve yeterli iş tecrübesinden yoksun olan kadınlar, geçimlerini sağlayabilmek için düşük ücretli, sağlıksız ve güvencesiz işlerde çalışmaya mecbur kalmaktadır. Buda kadınları, işportacılık, piyango bileti satıcılığı, temizlikçilik, bulaşıkçılık, bebek bakıcılığı, gibi yeni geçim imkânları yaratmaya zorlamaktadır.

- **Yasal Eşitsizlikler**

Kadın yoksulluğunun meydana gelmesinde ve devam etmesinde yasal kurallar da etkili olmaktadır. Günümüzde birçok ülkede yasalar karşısında kadın ve erkek eşit olarak görülse de pratik hayatta böyle olmamaktadır. İş alımları, çalışma koşulları ve verilen ücret konusunda kadınlar erkeklere göre hep daha dezavantajlı konumdadır.

Örneğin, ülkemizde yaşanan kadın cinayetlerinin yaygınlaşması insanlar arası ilişkilerde geleneksel normlar ve değerlerin daha egemen olduğunu göstermektedir. Birçok ülke de görülen bu geleneksel yapılar ise, kadınların yoksullaşmasını ve dezavantajlı konumda bulunmasını doğrudan etkilemektedir.

- **Hane Reisinin Kadın Olması**

Hane reisinin kadın olması genellikle haneyi olumsuz yönde etkilemektedir. Kadın; boşanma, terk, evin erkeğinin iş bulmak için farklı yerlere göç etmesi ya da savaşa gitmesi gibi nedenlerle evin reisi olmak zorunda kalabilmektedir. Evde bakmakla yükümlü olduğu kişiler olmakla birlikte evin geçimini de üstlenen kadın iki kat yıpranmaktadır. Yapılan araştırmalar, hane reisinin kadın olduğu ailelerin diğer ailelere göre yoksulluğa daha fazla maruz kaldıklarını göstermektedir. Örneğin, Moghadam'a göre Avrupa refah devletlerinde bile yoksulluk, hane reisi erkek olan ailelere oranla kadın reisli ailelerde daha yüksektir (Akt.,Açıkgöz,2010,56).

2.1.7.3. Türkiye’de Kadın Yoksulluğunun Boyutları

Aşağıda tartışılacağı üzere, bugün Türkiye’de kadınların işgücüne katılım ve istihdam oranları gelişmiş ülkelere kıyasla çok düşük kalmıştır. Bu tablo giderek daha vahim bir hal almakta ve kadın yoksulluğunu her geçen gün daha da arttırmaktadır.

Yaklaşık çeyrek yüzyıldır kadın yoksulluğu, Türkiye’de hükümetleri ve kamuoyunu en çok meşgul eden sosyal sorunlardan biri olarak gündemde yer almaktadır. Farklı hükümetler ve farklı uluslararası kuruluşlar, bu soruna değişik yöntemlerle yaklaşmakta ve değişik önlemler geliştirmektedirler. Son yıllarda gittikçe benimsenen ve AB’de geçerli olan yaklaşım doğrultusunda, yoksulluk bir “sosyal dışlanma” sorunu olarak ele alınmakta ve “sosyal içerme”yi amaçlayan politikaların konusu haline gelmektedir. Bu yaklaşımın temel özelliklerinden biri, yoksulluğu insanların topluma toplumun eşit bireyleri olarak katılmalarını engelleyen değişik unsurların tanımladığı çok boyutlu bir sorun olarak ele almasıdır.

- **Kadın Yoksulluğu Verileri**

Yukarıdaki yaklaşım doğrultusunda değerlendirildiğinde, Türkiye’de kadınlar için gerçekten çok ciddi bir sosyal dışlanma sorunu olduğu açıkça görülebilmektedir. Yukarıdaki tanıma göre, Türkiye’de yoksulluk riskiyle karşı karşıya olanların kadınların nüfusa oranı %17.52 iken; bu oran AB üyeleri ve aday ülkeler arasında en fazla %17’ye varmaktadır. Dolayısıyla Türkiye bu ülkeler arasında yoksulluk sorununu en ciddi biçimde yaşayan yer olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 2:Cinsiyete Göre Yoksulluk Oranları (%)

	Türkiye(2008)	AB15(2005)	AB25(2005)	Bulgaristan	Romanya
Erkek	16.70	14	15	16	17
Kadın	17.52	16	17	17	17.8
Toplam	17.11	15	16	16.2	17

Kaynak: TÜİK, Hane halkı Bütçe Anketi, 2008 ve EUROSTAT, 2006.

Hane temelinde bakıldığında ve 2002 yılından 2008 yılına gelindiğinde az çocuklu aileler arasında yoksulluk oranındaki düşüş dikkat çekmektedir. %11.45'lik hane halkı yoksulluğu rakamına rağmen, toplam iki yetişkin ve üçten fazla çocuktan oluşan ailelerdeki yoksulluk oranının artışı dikkat çekmektedir. Beşten fazla çocuklu ailelerdeki %45.95'e varan yoksulluk oranları elbette nüfus planlamasının gerekliliğini göstermektedir. Yüksek doğurganlık oranının en önemli nedenleri arasında, annenin eğitimsizliği ve iş hayatına katılmaması bulunmaktadır. Dolayısıyla kız çocukların okullaşma oranını arttıran ve kadınların işgücüne katılımını teşvik eden bütün önlemler, uzun vadede doğurganlığı kontrol altına almakta etkili önlemler olarak ortaya çıkmaktadırlar.

Tablo 3:Hane halkı Büyüklüğüne Göre Yoksulluk Oranları

Hane halkı Büyüklüğü	Hane halkı Yoksulluğu (%)	
	2002	2008
TOPLAM	22.45	14.23
1-2	16.51	11.45
3-4	16.37	9.27
5-6	29.03	18.57
7+	45.95	38.83

Kaynak: TÜİK Hane halkı Bütçe Anketi, 2002 ve 2008.

Tüm farklı yaş gruplarında yoksulluk kadınlar için erkeklerden daha büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Bütün yaş gruplarında kadın yoksulluğu oranı erkeklerinkinden yüksek olmakla beraber, aradaki fark özellikle 65 yaş üstü nüfusta açılmaktadır. 65 yaş üstü erkekler için yoksulluk oranı %20.48'ken kadınlar için bu oran %24.70'tir.

Türkiye'de kadınların sosyal dışlanma oranları, iş gücüne katılma oranlarının son derece düşük olmasıyla da bağlantılıdır. Bu oranın tarımda istihdamın düşüşüyle birlikte azaldığını, yani kentleşmeyle birlikte kadınların daha fazla eve kapandıklarını görmekteyiz. Aynı sebepten özellikle kendi hesabına çalışan kadınlar kategorisindeki yoksulluk oranlarının ulaştığı ciddi boyut da dikkat çekmektedir.

Tablo 4: Faaliyet Kollarında Kadın Yoksulluğu Oranları (%)

	2002	2006
Toplam	25.34	22
Bir işte çalışan	25.26	26
Ücretli, maaşlı	18.76	15
Kendi hesabına	28.08	32
İktisaden faal değil	21.5	22
İşsiz	23.04	23
Diğer (ev hanımı, özürülü, vs.)	22.21	22

Kaynak: TÜİK, Hane halkı Bütçe Anketi, 2006 ve EUROSTAT 2003.

Kadın yoksulluğu, beklenilenin aksine işsizlikle doğru orantılı olarak artmamaktadır. Yoksulluk oranı 2002 yılında tüm kadınlar için toplamda %25.34 iken, işsiz kadınlarda bu oran daha da düşük olup %23.04 olarak ölçülmüştür. 2006 yılında rakamların seyrinde bazı değişiklikler olsa da, işsiz kadınların diğer faaliyet kollarındaki kadınlara göre daha yoksul oldukları söylenemez. Dolayısıyla, “yoksulluk eşittir işsizlik” gibi bir denkleme ulaşmak mümkün değildir. Yoksulluk sadece işsizleri tehdit eden bir sorun değil, çalışan kadınlar arasında da gayet ciddi olarak hissedilen bir gerçekliktir. 2006 yılı itibariyle kendi hesabına çalışan kadınların %32’si, bir işte çalışan kadınların ise, %26’sı yoksuldur. Bu durumda, kadınların maruz kaldıkları yoksulluk ve sosyal dışlanmanın sadece iş yaratarak değil, ancak düzgün işler yaratarak ve bu tür işlerde istihdam edilebilirliği arttırarak engellenebileceğini belirtmek gerekmektedir. Keza, kendi hesabına çalışan kadınlar kategorisindeki yüksek yoksulluk oranları; bir önceki bölümde açıklanan küresel istihdam piyasalarının son yıllarda kadınlara yönelik dezavantajını açıkça bir biçimde ortaya koymaktadır.

- **Kentte Kadın Yoksulluğu**

Ekonomik şartların yetersizliği ve işsizlik gibi nedenlerden dolayı kırdan kente göç etmiş, kentte istedikleri refah seviyesini yakalayamamış, kentin sunduğu imkanlardan uzak gecekondularda yaşayan kadınlar kent yoksullarının en mağdurlarıdır. Göçle büyük şehirlere gelen nüfusun, sadece eğitimsiz ve vasıfsız olmadığı aynı zamanda kentsel

yaşama adapte olmakta güçlük çeken bir kesim olduğu görülmektedir.

Bunun yanı sıra, etnik köken farklılıkları da adaptasyonu güçleştiren bir unsur olabilmektedir. Fakat tüm bu olumsuzluklara rağmen kent yoksulu kadınlar buna rağmen kalkınma politikalarında öncelikli bir sorun olarak ele alınmamaktadırlar.

Kent yoksulu kadınlar, kentin olanaklarından yararlanamayan, kentin yaşam koşullarına ayak uydurmaya çalışan, ekonomik sıkıntılar karşısında, aile geçimine katkı sağlamak amacı ile çalışma hayatına zorlanan bir misyon edinmeye başlamıştır. Bu durum kent yoksulu kadınların genelde enformel sektörde istihdam edilme biçimini de ortaya çıkarmıştır. Burada kadın, kadın olmasından kaynaklı annelik, ev işleri, yemek gibi sorumluluklarıyla ev içinde görünmez bir emek ve işçiliğe soyunurken, diğer yandan da geçinebilme zorunluluğundan kaynaklı, enformel sektörde işçileşmeye başlamıştır. Ve böylece kadınlar evle çalışma hayatı içinde sıkışıp kalmış, yoksulluğu en ağır şekilde yaşayan kitleler haline dönüşmüşlerdir.

• Kırsal Kesimde Kadın Yoksulluğu

Türkiye’de kadınlar köy hayatında erkeklere oranla daha fazla çalışmaktadırlar. Bu durum kırsal alandaki yaşam koşullarında toplumsal cinsiyet ilişkileri açısından doğal sayılmaktadır. Daha çok çalışan, daha çok emek sarf eden kadın, elde edilen gelir ile ilgili verilecek kararlarda söz sahibi olamamaktadır. Kırsal alanda ki kadınların yoksulluğu verilere yansımaya da, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin hayatın her alanına sinmiş olması sebebiyle yoksulluğun erkeklere göre daha fazla olduğu birçok çalışma tarafından ortaya konmuştur.

Kırsal alandaki kadının pozisyonunun güçlendirilmesi halinde, kırdan kente göçün de önlenebileceği düşünülebilir. Bunun için özellikle kırsal alandaki kadınların girişimciliğinin teşvik edilmesi bir seçenek iken, kadınların girişimcilik yeteneklerinin geliştirilmesi için, eğitim ve mikro kredi desteği gibi yöntemlerin yanı sıra, “tarımsal örgütlenmede pozitif ayrımcılık” gibi yöntemler uygulanması önerilmektedir (DPT, 2001, 168-170).

Gezici ve geçici tarım işçisi veya ücretli tarım işçisi konumunda çalışan kadınların yaşadıkları ağır sorunlar ile tarım sektöründe çalışan kadınların %99’unun herhangi bir sosyal güvencesi olmadığı düşünüldüğünde, kırsal alanlarda kadın istihdamının artırılması ve kadın yoksulluğunun azaltılması konuları üzerine devletin acil olarak eylem planları

oluşturulması gerektiği açıktır. Bir sonraki bölümde ayrıntıları ile incelenecek olan mikro kredi projesi Türkiye’de son yıllarda özellikle kırsal alanlarda desteklenmiş olup yoksulların kendi kendilerine yoksulluktan kurtulmaları için etkili bir strateji olarak görülmektedir.

- **Kadın İşsizliği**

Kadınların toplumun onlara biçmiş olduğu rollerden sıyrılıp çalışma hayatına girmeleri yeni ve çözümlenmesi gereken problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu problemler çözülmedikçe kadınların işsizlik tehlikesi ve dolayısıyla yoksullukla karşı karşıya kalmaları kaçınılmaz olacaktır. Aksi takdirde, kadınlar, çalışma hayatındaki zorluklarla birlikte toplumun onlara biçtiği rollerini de aksatmamaya çalışarak; iki misli sorumluluk üstlenerek “özgürleşmenin bedelini” ağır bir şekilde ödemeye devam etmek zorunda kalacaklardır.

Ülkemizin gerek geleneksel değerleri, gerekse sosyo-ekonomik yapısından kaynaklanan sorunlar sebebiyle iş istihdamı konusunda kadınlar erkeklere göre daha dezavantajlı durumdadırlar. Hane halkı İşgücü Anketi 2006 yılı verilerine göre kadınların işsiz kalma olasılıklarının erkeklere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. İşsizlik olgusu eğitim durumu ile ilişkilendirildiğinde eğitim seviyesi daha yüksek olan erkeklerin işsiz kalma oranı daha düşük iken, eğitim seviyesi daha düşük olan kadınlarda bu oran daha yüksektir. Ayrıca hane içerisinde erkeklere göre daha fazla sorumluluk alan kadınların uzun çalışma saatlerinde daha verimsiz olacakları düşünülmekte ve iş bulma imkanları kısıtlanmaktadır. Kadınların bakmakla yükümlü oldukları kişilerin (çocuklar gibi) olması kadınların iş bulma konusunda ümitlerinin kırılmasına ve iş seçiminde bulunurlarken seçeneksiz kalmalarına sebep olmaktadır. Bu bağlamda, özellikle yoksulluk sınırında yaşayan guruplardaki kadınlara yönelik politikalar üretilmesi gerekmektedir (www.tuik.gov.tr,2011).

2.1.8.Kadın Yoksulluğunun Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Boyutları

Kadın yoksulluğunu anlamak için, kadın yoksulluğunun, genel yoksulluğa göre belirleyici olan özelliklerini ortaya koymak gerekir. Buvinic’e (akt.Kalaycıoğlu, 2013, 74 90) göre kadın yoksulluğunun iş gücü piyasasındaki konumu ve eğitim imkânlarından yararlanma durumu olarak iki belirleyici özelliği bulunmaktadır. İş piyasasında kadınlar

erkeklere göre ikincil konumda bulunmaktadırlar. İş gücü piyasasında kadın istihdam oldukça düşüktür. İstihdama katılım sağlandığında da düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalışıldığı görülmektedir. Kırsal kesimlerde ise kadın genelde ücretsiz aile işçisi konumunda olmakta, elde edilen gelir üzerinde söz sahibi olamamaktadır. Tüm bunlar kadının çalışmasının, hanenin yoksulluğuyla başa çıkmada büyük öneminin olduğunu göstermesi ile birlikte, yoksulluk durumunda, kadın emeğinin çoğu zaman karşılıksız kaldığını ve ailenin yoksulluğunu ortadan kaldırmaya yönelik olduğunu göstermektedir. Kadın yoksulluğu sosyal boyut olarak ele alındığında ise yoksul kadınlar, en temel ihtiyaçlardan olan beslenmeye, hane içinde en son ulaşabilmektedirler. Yoksul kadınların sağlık hizmetlerinden yararlanmaları ise genellikle ancak doğumla gerçekleşebilmektedir (Kalaycıoğlu, 2013, 74-90). Bu göstergeler kadın yoksulluğunun genel yoksulluktan farklarını ortaya koymaktadır.

Ayrıca yoksulluğun kanıtlanabilir olması için gereken sosyal örüntü mekanizmalarının sürdürülmesi rolünü de kadınlar üstlenmektedir (Kalaycıoğlu, 2013, 74-90).Başka bir deyişle ailenin yeniden üretiminin sağlanması, akraba ve komşuluk ilişkilerinin yoksulluğu hafifletici dayanışma biçimleri olarak sürdürülmesi işlevlerini kadınlar yerine getirmektedir.

Kadın yoksulluğunun en somutlaştığı konu kültürel yoksulluk ve yoksunluktur. Kadınlar haklarını kullanamamakta, kaynaklara erişimde eşitsizlik yaşamakta ve bu yoksunluklar, ekonomik yoksulluk söz konusu olduğunda daha da artmaktadır. Yoksulluk yaşayan kadınlar kendine güvenmeme, emeğini önemsememe, haneye yaptığı katkıya inanamama gibi kişilik özellikleri taşıyabilmektedir. Kültürel yoksulluk, kadının içinde bulunduğu durumu değiştirebilmesini güçleştirmekte ve yoksulluklarını kronik hale getirmektedir (Kalaycıoğlu, 2013, 74-90).

2.2.Yaşam Boyu Öğrenme

2.2.1. Yaşam Boyu Öğrenme Kavramı

Son dönemlerde gelişen teknoloji ile birlikte insanların yaşamında yeni ihtiyaçlar meydana gelmiş ve bu ihtiyaçları gidermek için farklı çözüm yolları aranmıştır. İnsanların bilgiye ulaşmasındaki en temel kaynak olarak görülen fomal eğitimin bu ihtiyaçları karşılaması noktasında yeterli olup olmadığı tartışma konusu olmuştur. Çünkü okullarda verilen eğitim, insanların pratik hayatta karşılaştığı sorunların çözümü noktasında

alternatifler sunamamaktadır.

Formal eğitimde ki, tek kullanımlık bilgilerin kazandırılmasına yönelik çalışmalar, sistemin öğrenciyi öğrenmeye değil, başarılı olmaya itmesi, iletişim ve bilgi teknolojilerindeki yetersizlik, bireysel farklılıkların dikkate alınamaması gibi etkenler, günlük hayattaki problemler karşısında bireyleri yetersiz bırakmaktadır. Örgün eğitimin bu kısıtlılıklarından dolayı, her yaşta ve yaşamın her alanında öğrenme anlayışını temel alan yaşam boyu öğrenme kavramı geliştirilmiştir. Bilim ve teknolojinin hızla gelişimi insanların hayatına büyük etkiler yapmış, normal şartlarda ulaşılamayacak bilgi ve yeniliklere ulaşım imkanı sağlamıştır. Bu sebeple bireylerin, küçük yaşlarda öğrendiği bilgiler, hayatın ilerleyen yıllarında ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. “Yaşam boyu öğrenmenin dayandığı temeller, ansiklopedik bilgilere, okumaz-yazmazlığa, bilgilerin geleneksel yollarla aktarılmasına, geleneksel eğitim yöntemlerine ve aşırı uzmanlaşmaya son verilmesi şeklinde sıralanabilir” (Budak, 2009, 26 Akbaş ve Özdemir, 2002, 30-45).

Yaşam boyu öğrenme, teknolojinin gelişmesi ve hayat standartlarının değişmesi sebebiyle, örgün eğitimin pratik hayata yönelik bilgiler verememesindeki kısıtlılıktan dolayı insanların öğrenmeleri gereken bilgilere ulaşabilmesi için bir gereklilik sonucu ortaya çıkmıştır. “Yaşam boyu öğrenme kavramı farklı kaynaklarda hayat boyu öğrenme, sürekli öğrenme, sınırsız öğrenme, yetişkin eğitimi ya da halk eğitimi gibi çeşitli biçimlerde adlandırılmaktadır” (Ersoy ve Yılmaz, 2010, 70-85). Bu kavramla anlatılmak istenen, eğitimin sadece çocukluk yıllarında alınan bilgiyle sınırlı olmadığı, hayatın her evresinde olabileceği (Celep, 2003, 96), hatta ömür boyunca devam etmesi gerekliliğidir. Farklı isimlerle de adlandırılan yaşam boyu öğrenme kavramının pek çok tanımı yapılmıştır.

Avrupa Konseyi'nin Yaşam Boyu Öğrenme Kararında da geniş bir yaşam boyu öğrenme tanımı yapılmıştır. Tanımda “...yaşam boyu öğrenme okul öncesi yaşlardan emeklilik sonrasına kadar uzanan tüm örgün ve informal öğrenmeleri kapsamaktadır.” denilmektedir (Hake, 2006, 56-70). Yaşam boyu öğrenme, insanların doğumundan ölümüne kadar olan süreçte öğrenme maksatlı yapılan çeşitli etkinlikleri kapsamaktadır. Bireysel veya toplumsal, bilgi ve becerilerin geliştirilmesi amacıyla yapılan formal ve informal bütün öğrenme etkinlikler bu kapsama girmektedir. (A Memorandum on Lifelong Learning, 2000).

Bunun yanı sıra yaşam boyu öğrenme de birey dünyayı ve kendini anlamaya

çalışmaktadır. Yeni şeyler üretme kendi hayatına ve başkalarının hayatına katkı sağlamaktır. Öğrenilen her yeni bilgi bireyi daha güçlü hale getirmektedir. Yeni bilgi, beceri ve güç kazanma demektir. Yaşam boyu öğrenme devam eden bir öğrenme alışkanlığı kazanmaktır.. Yaşam boyu öğrenme formal eğitimi (okullar, eğitim kurumları, üniversiteler) ve informal eğitimi kapsamaktadır. Yaşam boyu öğrenmede amaç, bireylerin gelişen bilgi toplumuna uyum sağlamasını ve bu toplumda yaşamlarını daha iyi kontrol edebilmeleri için hayatın tüm evrelerine aktif bir şekilde katılımlarını sağlamaktır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2009).

Yaşam boyu öğrenmenin tanımı ile ilgili farklı yorumlar olsa da yine de belirgin ortak öğeler bulunmaktadır. Bunlar aşağıda ki gibi özetlenebilir (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT] Özel İhtisas Komisyon Raporu, 2001):

- Eğitim etkisi konusundaki inanç
- İnsanların yaşları ve konumları ne olursa olsun evrensel öğrenme fırsatlarından yararlanabilmelerinin gerekliliği
- Eğitim kurumları dışındaki öğrenme etkinliklerinin gerekliliği
- Geleneksel öğrenmelerden farklı öğrenme çeşitliğinin varlığının benimsenmesi
- Bireysel farklılıkların göz önünde bulundurularak, bireylerin bağımsız bir şekilde öğrenebilecekleri konusunda motive edilmesi,
- Yaşam boyu öğrenme kavramının, formal eğitimin yerine geçemeyeceği, ancak bir alternatif olarak değerlendirilebileceği

Yaşam boyu eğitim anlayışına göre; okulların da yeni işlevler yüklenmesi gerekir. Okullarda verilen eğitimle bireyler yaşam boyu öğrenmeye istekli hale getirilmelidirler. Bireylere öğrenme konusunda yeni ve farklı seçenekler sunulmalı, bireylerin, okulda öğrenilenlerle sosyal yaşam arasında bağlantı kurabilme yetenekleri geliştirilmelidir. Öğretmenlik kavramı sadece okul ile sınırlandırılmamalı sosyal yaşam ile bütünleşmelidir (Okçabol, 2006, 79). Yaşam boyu öğrenme kavramının ile ilgili görüşler UNESCO tarafından şu şekilde açıklanmaktadır;

İnsanlar farkında olarak veya olmayarak yaşamları boyunca diğer insanlarla ve içinde yaşadıkları çevreleriyle etkileşim halindedir. Bu etkileşim süresince yaşam hakkındaki düşünceleri, davranışları, bilgi birikimleri ve yetenekleri sürekli bir değişim göstermektedir. Ancak eğitim kurumlarımız, eğitim sürecinde bu değişime ayak

uyduramamaktadır. Eğitim ve öğretimin sadece çocuklar ve gençler için olduğu algısı, bireylerin yaşam boyu öğrenmeyi hayatın her aşamasında devam eden bir süreç olarak görmelerini engellemektedir.

Yaşam boyu öğrenmenin dayandığı dört temel vardır. Bunlar aşağıda şu şekilde özetlenmiştir (Delors, 1996, akt. Topakkaya, 2013, 120).

- *Bilmeyi öğrenme (learning to know)*: Yaşam boyunca eğitim kavramının temel aldığı, hayatın her aşamasında, var olan fırsatlardan yararlanarak yeni şeyler öğrenebilmeyi öğrenmektir.
- *Yapmayı öğrenme (learning to do)*: İnsanların çevreleriyle ilişkilerinde ki deneyimleri ve iş deneyimleri bu kategoriye girmektedir. Mesleğe ilişkin beceriler öğrenebilme, bunun yanında, farklı durumlara uyum sağlayabilme, sadece tek başına değil grup halinde de çalışabilme anlamlarına gelir. Bunlar informel deneyimler olabileceği gibi farklı çalışmalara sahip formal deneyimlerde olabilir
- *Birlikte yaşamayı öğrenme (learning to live together)*: Sadece bireysel çalışma ve başarıyı değil ortak çalışmayı da ele alan, birlikte yeni şeyler üretme anlayışını destekleyen, çoğunluğun fikirlerine saygı duyabilen ve çevreye karşı duyarlılık bilinci olan bir anlayış geliştirmektir.
- *Olmayı öğrenme (learning to be)*: Bireylerin gelişimlerinin sorumluluklarını kendilerinin alması, kendilerini daha iyi bir şekilde yetiştirebilmek ve kişiliklerini geliştirebilmek için çaba sarf etmeleridir.

Yaşam boyu öğrenme kavramı kendi kendine gelişebilecek bir olgu değildir. Yaşam boyu öğrenmenin yaygınlaşması konusunda bir takım engeller vardır.

Bu engeller sadece bireyin kendine değil, içinde bulunulan toplum yapısına da bağlı olarak da çeşitlilik göstermektedir. Bu engellerin başlıca olanlarını şu şekilde sıralayabiliriz.

- ✓ Politik bakış açısı
- ✓ Boş zamanın bulamama
- ✓ Eğitim seviyesi
- ✓ Ekonomik sınırlılıklar
- ✓ Yeterli bilgi sahibi olamama.

Yaşam boyu öğrenme kavramının önemi, ülkemizde henüz olması gereken şekilde anlaşılmamıştır. Bunun gerçekleşebilmesi için, daha çok çalışmaya, zamana ve en önemli faktör olarak bu konuya ayrılmış bir bütçeye ihtiyaç vardır. Bu nedenle kavramın toplumda yaygınlık kazanması için yerine getirilmesi gereken şartları şu şekilde özetleyebiliriz (Topakkaya, 2013,118-125):

- ✓ Yerleşik bir eğitim politikası,
- ✓ Bu konu için ayrılmış bir bütçe
- ✓ Bireylerin motivasyonunun sağlanması,
- ✓ Kavramın anlaşılabilmesi için etkileyici reklamlar,
- ✓ Çalışma saatlerinin makul bir şekilde ayarlanması ve bireylerin boş zamanlarının oluşturulması
- ✓ Farklı öğrenme ve öğretme tekniklerinin kullanılması.

2.2.2. Yaşam Boyu Öğrenmenin Amacı

Ülkelerin birçoğunda, eğitim ve öğretim kurumlarında verilen eğitimin, çağın ihtiyaçlarını karşılayamaması ve topluma uyum sağlayabilen bireyler yetişmesi noktasında sıkıntılar yaşanması nedeniyle, Avrupa ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkede örgün eğitimin yanı sıra yaygın eğitiminde gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu çalışmalara bireylerin yaşam boyu öğrenmelerine katkısı olacağı düşüncesiyle büyük önem verilmiştir (Ersoy ve Yılmaz, 2010,80-90). Bununla hedeflenen, belli bir yaşla ve belli bir mekanla kısıtlanan eğitimin yerine, bireylerin tüm yaşamlarını kapsayacak olan öğrenme fırsatlarını değerlendirebilmesidir. Bu fırsatları değerlendirebilen birey, öğrenme etkinliğinde pasif konumdan etkin konumuna geçerek, yeni bilgiler arayan, bulan, bu bilgileri yaşamına katan ve sorunlarının çözümünde etkin bir şekilde kullanan bir nitelik kazanacaktır (Geray, 2013,130-140). Yaşam boyu eğitimle, bireylerin kişiliklerini geliştirebilmeleri hedeflenmektedir. Kapasitesini ve yeteneklerini tanıyan bireyler, kendilerine uygun sektörleri anlayabilme imkanı bulacak ve böylece daha doyumlu ve daha üretken bir hayat sürdürebilmek için karşılıklarına çıkan fırsatları değerlendirmede daha istekli olacaklardır.

Yaşam boyu öğrenmeyle, insana ve bilgiye daha çok yatırım yapılması, teknolojik yenilikler desteklenerek yeni bilgi ve becerilerin kazanılması, farklı yaş gruplarında ki bireylerin eşit bir şekilde farklı öğrenme olanaklarına erişebilmesi hedeflenmektedir. .

Yaşam boyu öğrenmede üç temel amaç vardır. Yeni imkanlar oluşturarak bireylerin kişilik geliştirilmesi, toplumsal birlikteliğin sağlanması ve nihayetinde ekonomik olarak büyümenin gerçekleşmesidir (DPT, 2001):

- *Kişisel Gelişme:* Yaşam boyu öğrenme, bireyin kendisini tanıyarak, karşısına çıkan imkanları değerlendirerek daha fazla seçim olanaklarına sahip olduğunun bilincine varmasını sağlamaya çalışmaktır.
- *Toplumsal Bütünleşme:* Yaşam boyu öğrenme, bireylere hayatın bütün aşamalarında öğrenme imkanları sunarak ve bu imkanlara ulaşmada fırsat eşitliği ilkesini edinerek toplumsal bütünleşmeyi amaçlamaktadır.
- *Ekonomik Büyüme:* Bireylere yetenek ve kapasitelerine uygun işlerde çalışma imkanı oluşturarak verimi artırmak ve ekonomik büyümeyi hedeflemektedir.

Yaşam boyu öğrenmenin merkezinde formal, informal ve yaparak-yaşayarak öğrenme vardır. Bu da yaşam boyu öğrenmenin hayatın her evresinde gerçekleştirilebileceğinin bir göstergesidir. Bu süreç bireylerin kişisel sosyal ve, mesleki gelişimlerini etkileyecek bireyin yaşamının tümüne yönelik bir uygulamadır (Günüç, Odabaşı ve Kuzu, 2012, 90-110).

2.2.3.Yaşam Boyu Öğrenmenin Önemi

Yaşam boyu öğrenmenin gerçekleşmesi, İşsizliğin azalması, yeni iş imkanlarının üretilmesi, sosyal dışlanmanın azaltılması, ekonomide verimliliğin artması açısından son derece önemlidir (Hake, 2006, 65). Eğitim kurumlarında verilen donanımlar zamanla geçerliliğini kaybetmekte ve bireylerin bu bilgi birikimiyle meslek hayatlarını ve yaşamlarını devam ettirmeleri mümkün olmamaktadır. Bireyler topluma ve değişen hayat koşullarına uyum sağlayabilmek için yeni bilgi ve becerilere ihtiyaç duymaktadır. Buda yaşam boyu öğrenmenin gerekliliğini gözler önüne sermektedir.

Yenilenen ihtiyaçlar var olan eğitim sistemini yeniden sorgulamamızı ve gereksinimlerimizi giderebileceğimiz yeni alanlar bulmamızı zorunlu hale getirmiştir. Örgün eğitimin dışında ve bireylerin ulaşımının daha kolay olduğu bir öğrenme yöntemi geliştirilmesi gerekmektedir.

Gelişen teknolojiye ve değişen hayat koşullarına uyum sağlayabilmek, toplumsal dışlanma yaşamamak için bireylerin yeni donanımlara sahip olması gerekmektedir. Bu

nedenle, yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip bireylere ihtiyaç duyulmuştur. Eğitimin belirli bir zamanla ve mekanla sınırlandırılması hatta belli bir yaş grubuna aitmiş gibi algılanması farklı öğrenim alanlarına ihtiyacı doğurmuştur. Bireyler ancak hayatın her aşamasında öğrenmeye aktif bir şekilde katılarak sağlam bir kişilik oluşturabilirler. Ancak yaşam boyu öğrenme ile bireyler bütünleşmiş bir kişilik geliştirebilir.

Yaşam boyu öğrenmenin gerektirdiği bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yeterliliklerin öğrencinin konu alanlarıyla karşılaştığı okul sürecinde kazandırılması gerekir ki birey okul yaşamı sonrasında da yaşam boyu öğrenme becerilerini kullanabilsin (Soran, Akkoyunlu ve Kavak, 2006,35-45, Budak, 2009,).

2.2.4.Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri

Yaşam boyu öğrenme becerisinin gelişebilmesi için bireyler öğrenmeleri ile ilgili sorumluluk alabilmeli, öğrenme sürecine aktif olarak katılmalı ve öğrenmesi için gerekli olan ihtiyaçları belirleyebilmelidir. Öğrendiği bilgileri pratik hayattaki problemlerle ilişkilendirebilmeli ve bunun için kendi kendini güdüleyebilmelidir. Yaşam boyu öğrenme becerilerini destekleyen etkinlikler Parkinson tarafından şu şekilde belirlenmiştir.

- Sınıf dışında öğrenmek
- Eğitimde aktif olmak
- Öz değerlendirme yapmak
- Eksik noktaları belirlemek
- Araştırma yapmak
- Başarıya değil öğrenmeye odaklanmak
- Öğrenmeyi öğrenmek (Parkinson,1999, 45-60).

2.2.5.Yaşam Boyu Öğrenen Bireylere Duyulan Gereksinim

Geçmişten bu tarafa eğitim sistemlerine yöneltilen eleştiriler, örgün eğitimin yeterli olmaması ve bireyleri eğitimsiz kalmaya mahkûm etmesi noktalarında yoğunlaştırmıştır. Bu eleştiriler sonucunda eğitim anlayışında önemli değişimler olmuştur. Yeni eğitim ilkelerine göre(DTP, 2001);

- Örgün ve yaygın eğitim birbirini destekler nitelikte olmalı
- Eğitim fırsatları geniş kitlelerin ulaşabileceği şekilde düzenlenmeli
- Örgün eğitimde son kademe algısı ortadan kaldırılmalı
- Gençlere verilen eğitim çalışma hayatı ile birbirlerini destekleyecek nitelikte olmalı

şeklinde sıralanmıştır.

Bu anlayış bireylerin gelişimi için, eğitimin, yaşla sınırlandırılmasına karşı çıkmakta, eğitimi hayat boyu devam eden bir süreç haline getirmektedir. Bu sebeple insanların mesleklerini de hayatı boyunca aynı seviyede sürdürmesi pek mümkün değildir (Oktay, 2001, 60). İnsanlar eğitim ve bilgi edinme hakları konusunda daha aktif olacak dünyanın sorunları ve bunların çözümü konusunda yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyacaktır (Sayılan, 2013, 126). Bu ihtiyaçlar, toplumsal yaşamda birçok değişimi de beraberinde getirecektir. İşverenler aradıkları personellerde kendini geliştirebilen değişimlere uyum sağlayabilen problemlere farklı çözümler üretebilen bireyleri tercih etmektedirler. Ayrıca bireylerin tek başına donanımları da yeterli olmamakta, grup çalışmasına yatkınlığı ve etkili iletişim becerilerine sahip olması, girişken ve hırslı olması istenmektedir (Açıkgöz, 2011, 130). Bütün bunlar yaşam boyu öğrenen bireylere duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Bireylerden beklenen öğrendikleri bilgileri günlük hayatta kullanabilmeleri ve aynı zamanda kendilerini geliştirmeye açık olmalarıdır (Polat ve Odabaş, 2008,110-125).

Bireylerin daha konforlu ve doyumlu bir hayat yaşayabilmeleri, güçlü ve değerli ilişkiler kurabilmeleri, kendilerinin değerli olduğunu hissetmeleri, değişimlere ayak uydurabilmeleri yeteneklerini geliştirebilmeleri için yaşam boyu öğrenen bireyler olmaya ihtiyaçları vardır.

2.2.6.Yaşam Boyu Öğrenen Bireyin Özellikleri

Çağımızın bilgi toplumu yaşam boyu öğrenen bireylere ihtiyacı artırmaktadır. Bu bireyler sorumluluk sahibi, olayları analiz edebilen, öğrenmeye istekli, hayatın getirdiği değişikliklere uyum sağlayabilen, teknolojiyi iyi kullanabilen bireylerdir.

Yaşam boyu öğrenme, insanın öğrenme yetisi devam ettiği sürece öğrenmek ve öğretmek zorunda olması anlamına gelir. Yaşam boyu öğrenmede birey öğretmek veya

öğrenmek konusunda istekli olmalıdır (Topakkaya, 2013, 49-56):

Bu bağlamda bireylerin bu öğrenme donanımlarının olması için ne tür özelliklere sahip olması gerektiğini şu şekilde sıralayabiliriz (Akkoyunlu, 2008, 137):

- Meraklı,
- Gelişmelerle ilgilenen
- Bilgi okuryazarı,
- Grupla çalışabilme becerilerine sahip bireyler olmalıdırlar.

2.2.7.Yaşam Boyu Öğrenme İlkeleri

Temel ilke; bilinçli ve amaçlı olarak hayatın her evresinde öğrenmeye devam etmektir. Öğrenme sadece okullarda ki eğitimle gerçekleşmez, tüm yaşam boyunca evde, müzede, kütüphanede, siyasi parti toplantılarında, spor etkinliklerinde vb. devam eder (Koç, 2005, 46-60).

Yaşam boyu öğrenmenin başlıca ilkeleri şöyle sıralanabilir:

- Bireylere buldukları çağın gereksinimlerine uygun gelişimlerini sağlayabilmeleri için gerekli eğitim imkanları sunmak
- Bireyleri kendileri ile ilgili konularda bilinçlendirmek.
- Bireylerin yeteneklerine göre iş alanlarında istihdam edilmeleri için gerekli bilgi ve beceriye ulaşabileceği imkanlar hazırlamak,
- Bireylere zaman ve mekan kısıtlaması yapmadan öğrenebileceği imkanlar sunmak
- Bireylere bu konuda danışmanlık hizmetleri sunarak doğru öğrenme yollarını belirlemelerine yardımcı olmak
- Bireylerin temel ihtiyacı olan okuma–yazma ve hesap yapabilme gibi becerileri onlara kazandırarak, onları cesaretlendirmek.
- Eğitime ulaşılabilirlikte fırsat eşitliği sunarak, etnik ve sosyal ayrımcılığı ortadan kaldırmak.
- Bireylerde sorumluluk duygusunu geliştirmek için rehberlik imkanları sağlamak.

2.2.8.Yaşam Boyu Öğrenme Yolları

Yaşam boyu öğrenme zaman mekan ve yaş sınırlaması yapmadan bireyin istediği bir alanda gerekli bilgi ve donanıma sahip olabilmelerini amaçlar. Açık Öğretim Fakülteleri, Halk Eğitim Merkezleri tarafından hazırlanan kurs ve toplantılar, Sosyal Hizmetler ve buna benzer kurumların vermiş olduğu seminerler yaşam boyu öğrenme yollarından bazılarıdır. Yine teknolojinin oldukça geliştiği çağımızda interaktif olarak yapılabilen birçok öğrenme yaşam boyu öğrenme kapsamına girmektedir.

Bireylerin yaşam boyu öğrenme yollarından haberdar olabilmesi için istekli ve araştırmacı olması gerekmektedir.

2.3 Kadınlarda Yoksulluğun Yaşam Boyu Öğrenmeye Etkileri

Toplumsal cinsiyet rolleri, yoksulluğu algılama ve yoksullukla baş etme stratejilerinde de son derece belirleyicidir. Erkeklere verilen toplumsal rolün haneyi geçindirmek, kadınlara verilen rolün ise eve giren gelire aile üyelerinin yeniden üretimini sağlamak olması, yoksulluk deneyimlerinin cinsiyete göre farklılaşmasının en temel nedenini oluşturmaktadır (Ulutaş,2009,5)

Kadınlar ve erkekler yoksulluğu farklı şekillerde yaşamaktadırlar. Kadınlarda yoksulluğun getirdiği en büyük yoksunluk, durumlarını değiştirebilecek yeterli bilgi desteğinden mahrum olmalarıdır.

Eğitim konusu kadın yoksulluğunda üzerinde en çok durulan konulardan biridir. Yoksullaşma, okullaşma oranını düşüren önemli bir etkidir (Aktaş,2008;3) İster kadın yoksulluğunun bir nedeni isterse de bir yüzü olarak ele alınsın, kadınlarla ilgili olarak en fazla gündemde yer teşkil eden konu eğitimidir. Eğitim aslında toplumsal cinsiyet ayrımcılığının bir sonucu olarak görülebilir. Kadınların erkeklere oranlara daha düşük eğitim seviyesine sahip olmaları veya okur-yazar olmamaları ve istedikleri halde okuyamamaları onların maruz kaldığı ayrımcılıkla doğrudan alakalıdır. Eğitim konusunda kadınların maruz kaldığı ayrımcılık, farklı boyutlarda ve içerikte olmakla beraber, hemen hemen bütün ülkelerde görülmektedir

Yoksul hanelerde kız çocuklarının ortaöğrenime devam oranları erkeklerinkine oranla önemli düzeyde düşüktür. Türkiye’de de okul çağında olmakla birlikte okula devam etmeyen çocukların büyük çoğunluğunu kızlar oluşturmaktadır. 2006-2007 öğretim

döneminde ilköğretim çağ nüfusunda olup da ilköğretime devam etmeyen 1.111.000 çocuğun 667.000'i (%60) kız çocuğudur Üstelik ülkemizde halen kadınların %19,6'sı, erkeklerin % 4'ü, okuma-yazma bilmemektedir (TÜİK, 2006).

Eğitim kadınların sosyal hayatını değiştirecek bir etkiye sahiptir. Örgün eğitim imkanlarından mahrum kalan kadınlar yaşam boyu öğrenme imkanlarından da mahrum kalmaktadır. Yoksulluk düzeyi artıkça eğitim imkanlarına ulaşım azalmakta, eğitim seviyesi düştükçe de yoksulluk artmaktadır. Buda kronik bir yoksulluğu beraberinde getirmektedir.

İnsan hakları çerçevesinde; insan olmanın gereği olan, yaşam ve özgürlük hakkı başta olmak üzere sağlık, eğitim, yiyecek, barınma ve toplumsal hizmetleri de içine alan; sağlıklı bir yaşam; yasanın koruyuculuğundan eşit olarak yararlanma İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin temellerini oluşturmaktadır. Yoksulluk sorununun küresel boyutta bir olgu olarak, sahip olunan bu hakları tehdit ettiği görülmektedir. Özellikle, yoksulluğun şiddetini yoğun olarak hisseden dezavantajlı gruplar arasında kadınlar için bu durum kaçınılmaz olmaktadır (Gerşil, 2015;11)

Yoksul kadınlar sağlık hizmetlerinden yararlanma konusunda sıkıntı yaşamaktadırlar. Buna karşılık sağlık sorunlarıyla baş etme güçleri oldukça zayıf kalmaktadır. Bireyleşme yetersizliği -Farkındalık düzeyinin düşüklüğü -Öğrenilmiş çaresizlik gibi nedenler başlıca olanlarıdır. Öğrenilmiş çaresizlik duygusuna çoğu kere tükenmişlik duygusu da eşlik etmektedir. Yoksul kadınlar çok boyutlu sorunlarının ağırlığıyla kendilerini tükenmiş hissedebilmektedirler. Tükenmişlik duygusu kadının baş etme gücünü tümüyle elinden almaktadır (Aktaş,2008;7)

Yoksulluktan en çok etkilenen dezavantajlı grupların yaşadığı en büyük problemlerden biride sosyal dışlanmadır. Sosyal dışlanmanın yoksulluğa neden olması mümkün olduğu gibi yoksulluk da sosyal dışlanmaya neden olabilmektedir. Sosyal dışlanma; işsizlik, gelir ve malvarlığı yetersizliği gibi ekonomik nedenler; eğitimsizlik, yaş ve cinsiyet gibi bireysel nedenler; sosyal güvence eksikliği ve toplumsal destek yoksunluğu gibi sosyal ve kurumsal nedenler ve politik haklardan yararlanamamak ve politik karar alma mekanizmalarına katılamamak gibi politik nedenler neticesinde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenlerden bir ya da birkaçı neticesinde dışlanmaya maruz kalan birey, toplumsal ve bireysel düzeyde birtakım sorunlarla karşılaşmakta ve eşitsizliğe maruz kalmaktadırlar (Gerşil,2015;78).

Türkiye’de kadının işgücü piyasasına bağımsız bir şekilde girmesini sağlayan en önemli anahtar eğitimidir. Bu aynı zamanda bireysel özgürlüğün ve ikincil konumdan kurtuluşun en önemli adımıdır. Kadınların eğitim durumu ile işgücüne katılım oranları arasında az belirgin olsa da paralel bir ilişki vardır. Kentte eğitim düzeyi arttıkça kadınların işgücüne katılma eğilimleri belirgin olarak artmaktadır. Eğitim sadece işgücünün üretkenliğini arttırarak ücret düzeylerinin yükselmesine imkan tanımamakta, ataerkil zihniyet yapılarını zayıflatarak kadınların işgücüne katılımına toplum nezdinde meşruiyet kazandırmaktadır (Önder,2013;36).

Eğitim düzeyi yeterli olmayan kadınlar iş gücüne katılamamakta ve katılanlarda çoğunlukla vasıfsız ve düşük ücretli işlerde çalışmaktadırlar. Temel gereksinimlerden yoksun olan, ihtiyaçlarını karşılamakla uğraşan kadınlar yaşam boyu öğrenmeye zaman ayıramamaktadırlar.

2.4. Yoksullukla İlgili Yapılan Araştırmalar

Çankaya tarafından, 1985’ten sonra İstanbul’a göç eden yetişkinlerin yaşam koşullarını incelemek amacı ile bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmada çoğunluğu kadın olan 30 kişi ile görüşülmüştür. Araştırmaya katılan kadınların büyük bir kısmının ilk okul mezunu olduğu, bir kısmının da herhangi bir eğitiminin bulunmadığı görülmüştür. Erkekler ve kadınlar arasındaki eğitim düzeyine bakıldığında erkeklerin eğitim seviyesinin kadınlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Erkeklerin yarısından fazlası ilkökul mezunuyken, yarıya yakını da ortaokul ve lise mezunudur. Yapılan araştırmada kadınların işsizlik oranlarının erkeklerinkinden daha yüksek olduğu da görülmektedir. Ankete katılan kadınların işsizlik oranı erkeklere göre 4dört kat daha fazladır. Örnekleme katılanların çoğunun okul dışında herhangi bir eğitim faaliyetine katılmadıkları ifade edilmiştir. (2005).

Pınarcıoğlu tarafından 2006 yılında İzmit’te gerçekleştirilen bir alan araştırmasının sonuçlarına göre ise, çalışan kadınların oranı oldukça azdır. Çalışmak isteyen kadınların sayısının oldukça fazla olduğu ancak çalışmalarının önünde engeller bulunduğu için çalışamadıkları ifade edilmiştir. İş arayan kadınların büyük çoğunluğunun geçimlerini asgari ücret düzeyinde bir gelire sağladıklarını, çalışmayan kadınların ise eğitim yetersizliği, evdeki sorumluluklar, eşin izin vermemesi gibi sebeplerden dolayı çalışma hayatına giremedikleri belirtilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre eğitim seviyesi yüksek olan kadınların diğer kadınlara göre çalışma oranlarının daha yüksek olduğu da ifade edilmiştir. Ayrıca çalışan kadınların bir kısmı herhangi bir ücret almadan çalıştığı, yarısından fazlası ise

çalıştığı işlerden memnun olmadığı, ücret yetersizliği, güvencelerinin olmayışı gibi sebeplerden dolayı ve iş değiştirmek istediği görülmüştür.

Yapılan araştırmaya göre, Türkiye'deki diğer kentlerde olduğu gibi, İzmit'te de kadınların işgücü ve çalışma oranları, erkeklerin istihdamına oranla son derece düşüktür (Pınarcıoğlu,2006).

Yoksullukla ilgili bir başka araştırma da Duyan tarafından 2002 yılında Ankara'nın Keçiören ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma halk ekmek büfelerinden ekmek alan insanların kuyrukta beklerken neler yaşadıkları ve yoksulluklarını nasıl değerlendirdiklerine ilişkin bir çalışmadır. Çalışma sürecinde ekmek büfesin de kuyrukta bekleyen 35 tane kadın ile görüşülmüştür.

Kadınların tamamı halk ekmek büfelerinde kuyrukta beklerken sorun yaşadıklarını, üşüyüp hastalandıklarını, kuyrukta bekleyenlerin birbirlerine saygısız davrandığını, ekmek sayısının yetersiz olduğunu ve ekmek kasalarının temiz olmadığını ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan kadınlara kuyrukta beklerken neler hissettiği sorulduğunda çoğunluğu utandığını, bir kısmı yetkili kişilere karşı öfke duyduğunu ve bir kısmı da kuyrukta uzun süre beklemekten dolayı üzülüğünü ifade etmiştir.

Araştırmacıya göre en temel gereksinimlerden mahrum kalan kadınlar günü kurtarmaya çalışmaktadır. Bir yandan günlük ihtiyaçlarını gidermeye çalışırken diğer yandan gelecekleri hakkında iyi şeyler düşünmeye çalışmakta ancak bu düşüncelerinin gerçekleşeceğine inanmamaktadırlar.(Duyan;2003)

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve çözümlenmesine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, yoksul kadınların yaşam boyu öğrenmeyi sürdürülebilirliğinin incelendiği nicel türde ve betimsel tarama modelinde bir çalışmadır. Tarama araştırmaları bir grubun belirli bir alandaki özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlar (Büyüköztürk vd. 2012,12).

Araştırmada Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfının yoksul olarak belirlediği kadınların yaşam boyu öğrenmeyi sürdürülebilir becerileri incelenmiştir. Katılımcıların durumlarının daha ayrıntılı bir şekilde ortaya konulabilmesi için en uygun yöntemin tarama yöntemi olduğuna karar verilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2014- 2015 yıllarında Bartın Valiliği Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yardım alan 24.235 yetişkinden oluşmaktadır. Bunların 11.316 sı kadındır. Yardım alan kadınlardan bazıları görüşülmüş ve gönüllü olanlardan ulaşılabilirlik ilkesine göre 60 kadın seçilmiştir. Böylece araştırmanın örneklemini 18 yaş ve üstü 60 kadın oluşturmuştur. Örnekleme yaş, eğitim ve sosyo-ekonomik bakımdan farklı bireylerin durumlarının çalışmaya yansıtılması hedeflenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Yaşam Boyu Öğrenmeyi Sürdürebilirlikleri” ile ilgili bir anket kullanılmıştır. Araştırmanın problemine uygun olarak ve uzman görüşleri alınarak hazırlanan anket 34 sorudan oluşmaktadır. Anket, katılımcıların kişisel bilgileri, evlilikleri ve aile yapıları, yoksulluk düzeyleri ve yaşam boyu öğrenmeyi sürdürülebilirliklerine ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Bu sorular

kadınların;

1. Kadınların Demografik Özellikleri
2. Boş Zaman Değerlendirme Durumları
3. Eğitim Etkinliklerine Katılıma Durumu
4. Gelecekte Beklentileri
5. Eğitim Durumları ve Gelecekte Beklentileri
6. Eğitim Durumları ve Evlilik Yaşı
7. Yaş ve Boş Zaman Değerlendirme Durumları
8. Yaş ve Gelecekte Beklentileri

Başlıkları altında toplanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Ön deneme formu hazırlanarak geçerliliği ve güvenilirliği saptanmış olan anket formu, örnekleme belirlenen Bartın Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfından yardım alan 60 kadın üzerinde uygulanmıştır. Bu amaçla Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü aracılığı ile Bartın Valiliğinden gerekli araştırma izni alınmıştır. Uygulamalar bizzat araştırmacı tarafından Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı' na gidilerek, 19.07.2015 ile 29.07.2015 tarihleri arasında yapılmıştır. Anket formu araştırmacı tarafından sorular sorularak doldurulmuştur.

3.5. Verilerin Analizi

Ölçme aracı 60 kadına uygulanmıştır. Anket sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kolmogorov- Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri yapılmıştır ayrıca çarpıklık katsayısına bakılmıştır. Verilerin frekans ve yüzdeleri hesaplanmış anlamlı olabileceği düşünülen değişkenler arasında ki-kare testi uygulanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak benimsenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma sonucu elde edilen bulgular amaç sorularının sırası izlenerek verilmiş ve gerekli yorumlar yapılmıştır.

4.1. Kadınların Mevcut Durumları

Yoksul kadınların mevcut durumlarını belirlemek amacıyla araştırmanın birinci sorusunun altında;

- a. Demografik özellikleri,
- b. Boş zamanları değerlendirme durumları,
- c. Eğitim etkinliklerine katılıma durumları ve
- d. Gelecekte beklenenleri nedir?

Soruları sorulmuş ve elde edilen bulgular sırasıyla aşağıda verilmiştir.

4.1.1. Demografik Özellikleri

Bu bölümde kadınların Aile ve eğitim durumları, Meslek ve Çalışma Durumları, Evlenme süreçleri, Sağlık ve Sosyal Güvence durumlarına ilişkin sorular sorulmuş ve elde edilen bulgular aşağıda sırayla verilmiştir.

4.1.1.1. Kadınların Aile ve Eğitim Durumu

Araştırmanın ilk sorusu olan “Kadınların aile ve eğitim durumu nedir?” sorusuna ilişkin ankette yaş, medeni durum, eğitim durumu, hane nüfusu gibi sorular sorulmuş elde edilen bulgular aşağıda sırayla verilmiştir.

- **Yaş Durumu**

Araştırma örneğine giren kadınların yaş durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 5’ de verilmiştir.

Tablo 5. Kadınların Yaş Dağılımı

Yaş	Frekans	%
18-24	7	11,7
25-40	26	43,3
41-55	17	28,3
56 ve üstü	10	16,7
Toplam	60	100,0

Tablo 5 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların% 43,3'ü 25-40 yaş, %28,3'ü 41-55 yaş, %16,7 'si 56 yaş ve üzeri yaş ve %11,7 'si18-24 yaş gruplarında bulunmaktadır. Genel olarak çoğunluğu 25-40 yaşlarındakiler almaktadır.

- **Medeni Durum**

Araştırma örneklemine giren kadınların medeni durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 6' de verilmiştir.

Tablo 6. Kadınların Medeni Durumu

Medeni Durum	Frekans	%
Evli	39	65,0
İkinci evlilik	4	6,7
Boşanmış	11	18,3
Terk	1	1,7
Eş vefat etmiş	5	8,3
Toplam	60	100.0

Tablo 6 da da görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%65,0 'ı evli, %18,3 ü boşanmış, %8,3 ü eş vefat etmiş, %6,7 si ikinci evlilik, %1,7 si terk, medeni durum gruplarında bulunmaktadır. Genel olarak çoğunluğu evlidir.

- **Eğitim Durumu**

Araştırma rneklemine giren kadınların eğitim durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Kadınların Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Frekans	%
Okur Yazar Değil	15	25,0
Okur Yazar Ama Mezun Değil	2	3,3
İlkokul Mezunu	28	46,7
Ortaokul Mezunu	10	16,7
Lise Mezunu	5	8,3
Toplam	60	100,0

Tablo 7 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%46,7 si ilkokul mezunu,%25,0 i okuryazar değil, %16,7 si ortaokul mezunu,%8,3  lise mezunu,%3,3  okuryazar ama mezun değil, eğitim durumu gruplarında bulunmaktadır. Genel olarak çoğunluğu ilkokul mezunudur.

- **Okula Gitmeme Nedenleri**

Araştırma örneklemine giren kadınların eğitim durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Kadınların Okula Gitmeme Nedenleri

Okula Gitmeme Nedenleri	Frekans	%
Maddi İmkansızlık	10	16,7
Gitmek İstememe	2	3,3
Kız Çocuğunu Okutmama Anlayışı	14	23,3
Kırsal Bölgede Okul Bulunmaması	2	3,3
Diğer	2	3,3
Cevap Yok (Eğitim Almış Olanlar)	30	50,0
Toplam	60	100,0

Tablo 8 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%50,0 si cevap yok(eğitim almış olanlar) , %23,3 ü kız çocuğunu okutmama anlayışı, %16,7 si maddi imkansızlık, %3,3 ü gitmek istememe, %3,3 ü kırsal bölgede okul bulunmaması, %3,3 ü ise diğer, okula gitmeme nedeni gruplarında bulunmaktadır.

- **Eşinin Eğitim Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların eşlerinin eğitim durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9. Eşinin Eğitim Durumu

Eşin Eğitim Durumu	Frekans	%
Okur Yazar Değil	7	11,7
Okur Yazar Ama Mezun Değil	1	1,7
İlkokul Mezunu	36	60,0
Ortaokul Mezunu	9	15,0
Lise Mezunu	4	6,7
Üniversite Yüksekokul Mezunu	1	1,7
Toplam	60	100,0

Tablo 9 da da görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların eşlerinin %60,0 ‘ı ilkokul mezunu,%15,0 ‘i ortaokul mezunu,%11,7 si okur yazar değil, %6,7 ‘si lise mezunu, %1,7’si okur yazar ama mezun değil, %1,7 si üniversite-yüksekokul mezunu eşin eğitim durumu gruplarında bulunmaktadır.

- **Hane Nüfusu Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların hane nüfuslarına ilişkin bilgiler Tablo 10’ de verilmiştir

Tablo 10. Hane Nüfusu Durumu

Hane nüfusu	Frekans	%
Bir	5	8,3
İki	11	18,3
Üç	16	26,7
Dört	17	28,3
Beş	4	6,7
Altı	3	5,0
Yedi	2	3,3
Dokuz Ve Üzeri	2	3,3
Toplam	60	100,0

Tablo 10 da da görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların %28,3 ü dört,%26,7 si üç, %18,3 ü iki, %8,3 ü bir,%6,7 si beş, %5 i altı, %3,3 ü yedi ve %3,3 ü dokuz ve üzeri olarak gruplarında bulunmaktadır.

- **Çocuk Sayısı Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların çocuk sayısına ilişkin bilgiler Tablo 11' de verilmiştir.

Tablo 11. Çocuk Sayısı Durumu

Çocuk Sayısı	Frekans	%
Çocuk Yok	8	13,3
Bir	15	25,0
İki	12	20,0
Üç	14	23,3
Dört	5	8,3
Beş	3	5,0
Altı Ve Üzeri	2	3,3
Toplam	60	100,0

Tablo 11 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların %25,0 i bir, %23,3 ü üç, %20,0 si iki, %13,3 ü çocuk yok, %8,3 ü dört, %5,0 i beş, %3,3 ü altı ve üzeri çocuk sayısı gruplarında bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi araştırmanın birinci sorusuna ilişkin bulgularda kadınların çoğunluğunun 25-40 yaşlarında, evli ve ilk okul mezunu olduğu tespit edilmiştir. Okula gidememiş kadınların kız çocuklarını okula göndermeme anlayışından dolayı eğitim alamadıkları görülmüştür. Çoğunluğunun eşlerinin eğitim durumunun ilk okul mezunu olduğu, hanedeki nüfus sayısının 4 olduğu, çocuk sayısının ise 1 olduğu görülmektedir.

4.1.1.2. Kadınların Meslek ve Çalışma Durumu

Araştırmanın ikinci sorusu olan “Kadınların meslek ve çalışma durumu nedir? Sorusuna ilişkin ankette meslek, çalışma, eşinin çalışma durumuna ilişkin sorular sorulmuş elde edilen bulgular aşağıda sırayla verilmiştir.

- **Meslek Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların meslek durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 12’ de verilmiştir.

Tablo 12. Kadınların Meslek Durumu

Meslek Durumu	Frekans	%
Ev Hanım	53	88,3
Temizlikçi	5	8,3
Dikiş Nakış Dokuma İşi	2	3,3
Toplam	60	100.0

Tablo 12 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların %88,3 ü ev hanım, %8,3 ü temizlikçi, %3,3 ü dikiş nakış dokuma işi gruplarında bulunmaktadır.

- **Eşin Çalışma Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların eşlerinin çalışma durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 13’ de verilmiştir.

Tablo 13. Kadınların Eşlerinin Çalışma Durumu

Eşin çalışma durumu	Frekans	%
Çalışmıyor	32	53,3
Düzensiz Çalışan (inşaat işçisi hamal vs)	9	15,0
Diğer	8	13,3
Yevmiyeli Çalışan	3	5,0
Mevsimlik Geçici Çalışan	2	3,3
Düzenli-Sürekli Çalışan	2	3,3
Toplam	60	100.0

Tablo 13 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların eşlerinin %53,3 ü çalışmıyor, %15,0 i düzensiz çalışan (inşaat işçisi hamal vs),%13,3 ü diğer, %5,0 i

yevmiyeli çalışan ,%3,3 ü mevsimlik geçici çalışan, %3,3 ü düzenli-sürekli çalışan gruplarında bulunmaktadır.

- **Kadının Çalışmama Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların çalışmama durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 14' de verilmiştir.

Tablo 14. Kadınların Çalışmama Durumu

Çalışmama nedeni	Frekans	%
Çevre Baskısı	1	1,7
İş Bulamama	6	10,0
Bakmakla Yükümlü Olduğum Kişilerin olması	29	48,3
Yaşlılık Veya Hastalık	18	30,0
Diğer	3	5,0
Cevap Yok (Çalışanlar)	3	5,0
Toplam	60	100.0

Tablo 14 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%48,3 ü bakmakla yükümlü olduğu kişiler olduğu için,%30,0 u yaşlılık veya hastalık, %10,0 u iş bulamama %1,7 si çevre baskısı, gibi nedenlerden dolayı çalışamadıklarını belirtmiştir.

Görüldüğü gibi araştırmanın ikinci sorusuna ilişkin bulgulara kadınların çoğunluğunun ev hanımı olduğu, eşlerinin çalışmadığı, ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin olduğu belirlenmiştir.

4.1.1.3.Yoksulluk Düzeyi

Araştırmanın üçüncü sorusu olan Kadınların yoksulluk düzeyi nedir? Sorusuna ilişkin ankette aile geliri, evin mülkiyeti, evin durumu ile ilgili sorular sorulmuş elde edilen bulgular aşağıda sırayla verilmiştir.

- **Hanenin Gelir Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların hane geliri durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 15’ de verilmiştir.

Tablo 15. Hanenin Gelir Durumu

Hane geliri	Frekans	%
300 TL ve altında	29	48,3
301-500 TL	12	20,0
501-700 TL	6	10,0
701-900 TL	3	5,0
901'den fazla	10	16,7
Toplam	60	100,0

Tablo 15 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%48,3 ü 300 TL ve altında, %20,0 si 301-500 TL, %16,7 si 901'den fazla, %10,0 u 501-700 TL, %5,0si 701-900 TL, Hane geliri gruplarında bulunmaktadır.

- **Evin Mülkiyet Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların evlerinin mülkiyet durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 16’ da verilmiştir.

Tablo 16. Evin Mülkiyet Durumu

Evin Mülkiyet Durumu	Frekans	%
Kendi Evi	21	35,0
Kira	27	45,0
Ücretsiz	3	5,0
Diğer	9	15,0
Toplam	60	100,0

Tablo 16 da da görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların %45,0 i kirada oturmaktadır. %35,0 i kendi evi, %15,0 i diğer,%5,0 i ücretsiz, ev mülkiyet durumu gruplarında bulunmaktadır.

- **Konut Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların evlerinin mülkiyet durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 17’ de verilmiştir.

Tablo 17. Konut Durumu

Konut Durumu	Frekans	%
Bodrum Kat	1	1.7
Gece Kondu	6	10.0
Apartman Dairesi	23	38.3
Müstakil Ev	28	46,7
Diğer	1	1,7
Toplam	60	100,0

Tablo 17 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%46,7 si müstakil ev, %38,3 ü apartman dairesi, %10,0 u gece kondu, %1,7 si bodrum kat, %1,7 si diğer, konut durumu gruplarında bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi araştırmanın üçüncü sorusuna ilişkin bulgularda kadınların çoğunluğunun hane geliri 300 TL ve altında, kirada oturdukları ve oturdukları evin müstakil olduğu tespit edilmiştir.

4.1.1.4.Sağlık ve Sosyal Güvence Durumu

Araştırmanın dördüncü sorusu olan Kadınların sağlık ve sosyal güvence durumu nedir? Sorusuna ilişkin ankette sağlık durumu, sağlıklı beslenme durumu, ne tür gıda tüketildiği ve sosyal güvence durumu gibi sorular sorulmuş elde edilen bulgular aşağıda sırayla verilmiştir.

- **Sağlık Durumu**

Araştırma örneğine giren kadınların sağlık durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 18’ de verilmiştir.

Tablo 18. Sağlık Durumu

Sağlık Durumu	Frekans	%
Sağlık Sorunum Yok	22	36,7
Zaman Zaman Hastalanırım	9	15,0
Sık Sık Hastalanırım	2	3,3
Devamlı Hastayım	27	45,0
Toplam	60	100,0

Tablo 18 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%45,0 i devamlı hastayım, %36,7 si herhangi bir sağlık sorunum yok, %15,0 i zaman zaman hastalanırım, %3,3 ü sık sık hastalanırım, sağlık durumu gruplarında bulunmaktadır.

- **Sağlıklı Beslenme Durumu**

Araştırma örneğine giren kadınların sağlıklı beslenme durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 19’ da verilmiştir.

Tablo 19. Sağlıklı Beslenme Durumu

Sağlıklı Beslenme Durumu	Frekans	%
Ara-Sıra	29	48,3
Genelde	13	21,7
Hiçbir Zaman	12	20,0
Her Zaman	6	10,0
Toplam	60	100,0

Tablo 19 da da görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%48,3 ü ara-sıra, %21,7 si genelde, %20,0 si hiçbir zaman, %10,0' u her zaman, sağlıklı beslenme durumu gruplarında bulunmaktadır.

- **Tüketilen Gıdalar**

Araştırma örneklemine giren kadınların evde ne tür gıdalar tükettikleri durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 20' de verilmiştir.

Tablo 20. Tüketilen Gıdalar Durumu

Tüketilen Gıdalar	Frekans	%
0	19	31,7
Ekmek-Makarna	5	8,3
Kuru Gıda	20	33,3
Sebze	15	25,0
Et	1	1,7
Toplam	60	100,0

Tablo 20 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%33,3 ü kuru gıda, %31,7 si 0,%25,0 i sebze,%8,3 ü ekmek-makarna, %1,7 si et,ne tür gıda tüketiyorsunuz gruplarında bulunmaktadır.

- **Sosyal Güvence Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların sosyal güvence durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 21' de verilmiştir.

Tablo 21. Sosyal Güvence Durumu

Sosyal Güvence	Frekans	%
Ssk	12	20,0
Emekli Sandığı	3	5,0
Bağkur	1	1,7
Yeşil Kart	42	70,0
Hiçbiri	1	1,7
Toplam	60	100,0

Tablo 21 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%70,0 i yeşil kart, %20,0 si ssk, %5,0 i emekli sandığı, %1,7 si bağkur, %1,7 si hiçbiri, sosyal güvence gruplarında bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi araştırmanın dördüncü sorusuna ilişkin bulgularda kadınların çoğunluğunun kronik rahatsızlığının olduğu, imkânlar doğrultusunda ara sıra sağlıklı beslendiği, daha çok kuru gıda tüketildiği ve sosyal güvencelerinin yeşil kart olduğu görülmektedir.

4.1.1.5. Evlenme Süreci ve Durumu

Araştırmanın beşinci sorusu olan Kadınların Evlenme Süreci Ve Durumu nedir? Sorusuna ilişkin ankette kaç yaşında evlendiği, evlenme şeklini, resmi nikah, eşinden

şiddet görüp görmediği, ailesinin evlendikten sonra ilgilenip ilgilenmediği ile ilgili sorular sorulmuş elde edilen bulgular aşağıda sırayla verilmiştir.

- **Evlilik Yaş Durumu**

Araştırma örneğine giren kadınların kaç yaşında evlendikleri durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 22' de verilmiştir.

Tablo 22.Evlilik Yaş Durumu

Evlilik Yaşı	Frekans	%
18'den küçük	22	36,7
18-22	26	43,3
23-27	7	11,7
28-32	4	6,7
40'tan sonra	1	1,7
Toplam	60	100,0

Tablo 22 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%43,3 ü18-22, %36,7 si18'den küçük, %11,7 si23-27, %6,7 si28-32,%1,7 si40'tan sonra kaç yaşında evlendiniz gruplarında bulunmaktadır.

- **Evlenme Şekli**

Araştırma örneğine giren kadınların evlenme şekli durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 23' de verilmiştir.

Tablo 23.Evlenme Şekli

Evlenme şekli	Frekans	%
Tanışarak	24	40,0
Görücü Usulü	19	31,7
Zorla (Kaçırılma Vs)	16	26,7
Diğer	1	1,7
Toplam	60	100,0

Tablo 23 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların %40,0 ı tanışarak, %31,7 si görücü usulü, %26,7 si zorla, %1,7 si diğer, evlenme şekliniz gruplarında bulunmaktadır.

- **Resmi Nikah Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların resmi nikah yapmama durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 24’ de verilmiştir.

Tablo 24.Resmi Nikah Yapmama Durumu

Resmi Nikah Yapmama Durumu	Frekans	%
İkinci Eş Olma	2	3,3
Cevap Yok (Nikahı Olanlar)	56	93,3
Toplam	60	100,0

Tablo 24 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların %93,3 ü cevap yok (nikahı olanlar), %3,3 ü ikinci eş olma, resmi nikah yapmama nedeniniz gruplarında bulunmaktadır. Kadınları çoğunun resmi nikahının olduğu görülmektedir.

- **Şiddet Görme Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların şiddet görüyor musunuz durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 25’ de verilmiştir.

Tablo 25.Şiddet Görüme Durumu

Şiddet Görme	Frekans	%
Herhangi Bir Şiddet Görmedim	38	63,3
Psikolojik Şiddet	7	11,7
Fiziksel Şiddet	14	23,3
Toplam	60	100,0

Tablo 25 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların %73,3 ü herhangi bir şiddet görmedim, %11,7 si psikolojik şiddet, %13,3 ü fiziksel şiddet görüyor musunuz gruplarında bulunmaktadır.

- **Şiddet Gördüğü Kişiler**

Araştırma örneklemine giren kadınların kimden şiddet gördükleri durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 26' de verilmiştir.

Tablo 26. Şiddet Görülen Kişiler

Şiddet Görülen Kişiler	Frekans	%
Eşimden	17	28,3
Eşimin Ailesinden	2	3,3
Kendi Ailemden	1	1,7
Çevremdekilerden	1	1,7
Cevap Yok (Şiddet Görmeyenler)	38	63,3
Toplam	60	100,0

Tablo 26 da da görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%63,3 ü cevap yok (şiddet görmeyenler),%28,3 ü eşimden, %3,3 ü eşimin ailesinden, %1,7 si kendi ailemden, %1,7 si çevremdekilerden, kimden şiddet görüyorsunuz gruplarında bulunmaktadır.

- **Yoksulluğunuzun Başlangıcı Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların yoksulluğun başlangıcı durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 27’ de verilmiştir.

Tablo 27.Yoksulluğun Başlangıcı Durumu

Yoksulluğun Başlangıcı	Frekans	%
Doğduğumdan Beri Var	18	30,0
Evlenmeden Önce	7	11,7
Evlendiğimden Beri	15	25,0
Evlendikten Daha Sonra	14	23,3
Eşimden Ayrıldıktan Sonra	2	3,3
Eşimi Kaybettikten Sonra	2	3,3
Toplam	60	100,0

Tablo 27 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%30,0 ü doğduğumdan beri var, %25,0 i evlendiğimden beri,%23,3 ü evlendikten daha sonra,%11,7 si evlenmeden önce , %3,3 ü eşimden ayrıldıktan sonra %3,3 ü eşimi kaybettikten sonra yoksulluğunuzun başlangıcı gruplarında bulunmaktadır.

- **Ailenin İlgilenme Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların ailelerinden ilgi görme durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 28’ de verilmiştir.

Tablo 28.Ailenin İlgilenme Durumu

Aile İlgilenme Durumu	Frekans	%
Hiç İlgilenmediler	28	46,7
Ara Sıra	20	33,3
Devamlı	12	20,0
Toplam	60	100,0

Tablo 28 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%46,7 si hiç ilgilenmediler, %33,3 ü ara sıra ilgilendiler, %20,0 si devamlı olarak ilgilendiler, ailenin ilgilenme durumu gruplarında bulunmaktadır.

- **Sıkıntıları Paylaşma Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların ailelerinden ilgi görme durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 29’ de verilmiştir.

Tablo 29.Sıkıntı Paylaşma Durumu

Sıkıntıları Paylaşma Durumu	Frekans	%
Hiç kimse	13	21,7
Eşimle	17	28,3
Çocuklarımla	10	16,7
Eşimin Ailesi İle	5	8,3
Komşularıyla	3	5,0
Kendi Ailemle	9	15,0
Diğer	3	5,0
Toplam	60	100,0

Tablo 29 da da görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%28,3 ü eşimle, %21,7 si hiç kimse, %16,7 si çocuklarımla,%15,0 i kendi ailemle,%8,3 ü eşimin ailesi ile,%5,0 i komşularıyla,%5,0 si diğer, sıkıntıları paylaşma gruplarında bulunmaktadır.

- **Dışlanma Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların dışlanma durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 30' de verilmiştir.

Tablo 30.Dışlanma Durumu

Dışlanma Durumu	Frekans	%
Evet	28	46,7
Hayır	25	41,7
Bilmiyorum	7	11,7
Toplam	60	100,0

Tablo 30 da da görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%46,7 si evet, %41,7 si hayır, %11,7 si bilmiyorum, dışlanma durumu gruplarında bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi araştırmanın beşinci sorusuna ilişkin bulgularda kadınların çoğunluğunun 18-22 yaş aralığında, tanışarak evlendiği ve resmi nikahının olduğu görülmüştür. Anketimize katılan kadınların çoğu şiddet görmediğini ifade etmiş, şiddet görenlerin ise çoğunluğu eşlerinden şiddet gördüğünü belirtmiştir. Kadınların yoksulluklarının başlangıcı doğduklarından beri olduğu ve evlendikten sonra ailelerinin onlarla ilgilenmediği görülmüştür. Kadınlar sıkıntılarını en çok eşleriyle paylaşmakta ve insanlar tarafından dışlandıklarını düşünmektedirler.

4.1.2. Boş zaman Değerlendirme Durumu

Bu bölümde katılımcılara boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri, televizyonda ne tür programlar izledikleri ile ilgili sorular sorulmuş, elde edilen bulgular aşağıda sırası ile verilmiştir.

Araştırma örneklemine giren kadınların boş zaman değerlendirme durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 31' de verilmiştir.

Tablo 31.Boş Zaman Değerlendirme Durumu

Boş Zaman Değerlendirme	Frekans	%
Hiçbir Şey Yapmıyorum	7	11,7
Televizyon Seyrediyorum	14	23,3
El İşi Yapıyorum	15	25,0
Komşu, Akraba, Arkadaş Görüşüyorum	7	11,7
Kitap Okuyorum	5	8,3
Diğer	12	20,0
Toplam	60	100,0

Tablo 31 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%25,0 i el işi yapıyorum,%23,3 ü televizyon seyrediyorum,%20,0 si diğer,%11,7 si hiçbir şey yapmıyorum, %11,7 si komşu, akraba, arkadaş görüşüyorum, %8,3 ü kitap okuyorum, boş zaman değerlendirme gruplarında bulunmaktadır.

- **Televizyon Programı İzleme Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların ne tür programlar izledikleri durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 32’ de verilmiştir.

Tablo 32. Televizyonda Program İzleme Durumu

İzlenen Programlar	Frekans	%
Haberler	21	35,0
Eğlence Programları	4	6,7
Dizi-Film	21	35,0
Belgesel	1	1,7
Dini Programlar	6	10,0
Diğer	7	11,7
Toplam	60	100,0

Tablo 32 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların %35,0 i haberler, %35,0 i dizi-film, %11,7 si diğer, %10,0 u dini programlar, %6,7 si eğlence programları, %1,7 si belgesel, ne tür program izlersiniz gruplarında bulunmaktadır.

4.1.3. Kurslara Katılım Durumu

Bu bölümde katılımcılara eğitim etkinliklerine katılıp katılmadıkları, katıldı iseler ne tür kurslara katıldıklarına ilişkin sorular sorulmuştur. Elde edilen bulgular aşağıda sırası ile verilmiştir.

Araştırma örneklemine giren kadınların kurslara katılım durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 33’ de verilmiştir.

Tablo 33.Kurslara Katılım Durumu

Kurslara Katılım Durumu	Frekans	%
Evet	5	8,3
Hayır	55	91,7
Toplam	60	100,0

Tablo 33 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%91,7 si hayır, %8,3 ‘ü evet, kurslara katılım gruplarında bulunmaktadır.

• **Katıldıkları Kursların Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların hangi kurslara katıldınız durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 34’ de verilmiştir.

Tablo 34.Katılınan Kursların Durumu

Katılınan kurslar	Frekans	%
Dikiş-Nakış	1	1,7
El Sanatları	1	1,7
Okuma-Yazma	3	5,0
Bilgisayar	1	1,7
Ehliyet	1	1,7
Diğer(Katılmayanlar)	53	88,3
Toplam	60	100,0

Tablo 34 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%88,3 ü diğer(kurslara katılmayanlar) ,%11,7 si dikiş-nakiş, %5,0 si okuma-yazma, %1,7 si el sanatları, %1,7 si bilgisayar,%1,7 si ehliyet, hangi kurslara katıldınız gruplarında bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi bulgularda kadınların çoğunluğunun boş zamanlarını elişi yaparak geçirdiği, televizyonda en çok dizi ve haber seyrettiği görülmüştür. Yine anketimize katılan kadınların çoğunluğunun kendini geliştirebilecek kurs ve toplantılara katılmadığı, katılanların ise genelde okuma yazma kursuna katıldığı tespit edilmiştir.

4.1.4. Gelecekte Beklentileriniz Nelerdir ?

Bu bölümde katılımcılara gelecekte beklentileri, parayı değerlendirme durumu, ve öğrenmek –yapmak istediği şeyler var mı? gibi sorular sorulmuş elde edilen bulgular aşağıda sırayla verilmiştir.

- **Gelecekte Beklenti Durumu**

Araştırma örneklemine giren kadınların gelecekte beklenti durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 35’ da verilmiştir.

Tablo 35.Gelecekte Beklenti Durumu

Gelecekte Beklentiler	Frekans	%
Durumumuz Daha İyi Olacak	26	43,3
Bilemiyorum	16	26,7
Bir Şey Değişmeyecek	14	23,3
Daha Kötü Olacak	4	6,7
Toplam	60	100,0

Tablo 35 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%43,3 ü durumumuz daha iyi olacak, %23,3 ü bir şey değişmeyecek, %26,7 si bilemiyorum,%6,7 si daha kötü olacak, gelecekte beklentileriniz gruplarında bulunmaktadır. Geleceğe olumlu bakanların

yanında 23,3 ‘ ü umutsuz bakmaktadır. Bu önemli bir sonuç olmaktadır. Hatta daha kötü olacak diyenler de vardır. Bunlara eğitimle destek verilmelidir.

- **Parayı Değerlendirme Durumu**

Araştırma örneğine giren kadınların parayı değerlendirme durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 36’ da verilmiştir.

Tablo 36. Parayı Değerlendirme Durumu

Parayı Değerlendirme Durumu	Frekans	%
İhtiyaçlarımı Karşılarım	54	90.0
Gelecek İçin Saklarım	4	6.6
Ev Alırım	1	1.6
Bir İş Kurmayı Düşünürüm	1	1.6
Toplam	60	100,0

Tablo 36 da da görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların%90.0ı ihtiyaçlarımı karşılarım,%6.6sı gelecek için saklarım, %1.6sı ev alırım, %1.6 sı bir iş kurmayı düşünürüm, parayı değerlendirme gruplarında bulunmaktadır.

- **Öğrenmek-Yapmak İsteddiği Şeyler Durumu**

Araştırma örneğine giren kadınların Öğrenmek-Yapmak İsteddiği Şeyler durumuna ilişkin bilgiler Tablo 37’ de verilmiştir.

Tablo 37. Öğrenmek-Yapmak İsteddiği Şeyler Durumu

Öğrenmek-Yapmak İstenilen Şeyler	Frekans	%
Yok	22	36.6
Çalışmak	14	23.3
Okumak	11	18.3
Bilmiyorum	5	8.3
Diğer	4	6.6
Toplam	60	100.0

Tablo 37 de de görüldüğü gibi örnekleme alınan kadınların %,36.6sı yok %23,3 ü çalışmak, %18.3 ü okumak, %6,6 sı bilemiyorum, öğrenmek-yapmak istediği şeyler durumu gruplarında bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi bulgularda kadınların çoğunluğunun gelecekte durumlarının daha iyi olacağını düşündükleri görülmüştür. Bunun yanı sıra bir şeyin değişmeyeceğini düşünenlerin sayısı da oldukça fazladır. Ankete katılan kadınların büyük çoğunluğu parayı ihtiyaçlarını karşılamak için değerlendireceklerini ifade ederken, öğrenmek ve yapmak istedikleri şeylerin olmadığını belirtmişlerdir.

4.2. Kadınların Mevcut Durumlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi

Araştırmanın ikinci sorusunun altında yoksul kadınların;

- a. Eğitim durumları ve evlilik yaşları,
- b. Eğitim durumları ve gelecekte beklenenleri,
- c. Yaş ve boş zamanları değerlendirme durumları,
- d. Yaş ve gelecekte beklenenleri arasında anlamlı fark var mıdır?

Soruları sorulmuş ve elde edilen bulgular karşılaştırılmıştır.

Kadın yoksulluğunun farklı durumlarını belirlemek amacıyla kişisel bilgilerle anket sorularına verilen cevaplar ilişkilendirilmiş, Ki-Kare (X²) testi uygulanmış ve anlamlılık durumları sınırlanmıştır. Bu amaçla yoksul kadınların;

- 1.Eğitim Durumları ve Gelecekte Beklenenleri
2. Eğitim Durumları ve Evlilik Yaşı
- 3.Yaşları ile Boş zaman Değerlendirme Durumları
4. Yaş ve Gelecekte Beklenenleri arasındaki ilişki arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı araştırılmıştır.

4.2.1. Eğitim durumu ve gelecekte beklenenleri ilişkisi

Bu konuyla ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 38. Eğitim durumu ve Gelecekte Beklenen İlişkisi

Count		Gelecekte Beklenenleriniz Nedir				Total
		Durumumuz Daha İyi Olacak	Bir Şey Değişmeyecek	Daha Kötü Olacak	Bilemiyorum	
Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	6	5	1	3	15
	Okur Yazar Ama Mezun Değil	0	1	1	0	2
	İlkokul Mezunu	12	6	2	8	28
	Ortaokul Mezunu	6	1	0	3	10
	Lise Mezunu	2	1	0	2	5
	Total	26	14	4	16	60

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig.
			(2-sided)
Pearson Chi-Square	11,481 ^a	12	,488
Likelihood Ratio	10,438	12	,578
Linear-by-Linear Association	,064	1	,800
N of Valid Cases	60		

a. 16 cells (80,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,13.

Hipotez 1:

Eğitim durumu ile gelecekte beklenen nedir grupları arasındaki ilişki farklılık gösterir.

Ki-Kare (X²) tablo değeri

(sig=,578) , 578>0,05 olduğu için Eğitim durumu ile gelecekte beklenen nedir grupları arasındaki ilişki” şeklindeki H1 hipotezi RED edilmiştir. hesaplanan X² (PearsonChi-Square) değeri beklenen değerden (0,05) daha büyük olduğu görülmektedir.

P değeri (Sig.= ,578) 0,05 den büyük olduğundan anlamlı bir ilişki yoktur Eğitim durumu ile gelecekte beklenen nedir arasındaki gruplar birbirinden bağımsızdır. Aralarında bir ilişki yoktur.

Kadınların Eğitim Durumları ile Gelecekte Beklentileri arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmüştür.

4.2.2. Eğitim Durumu Ve Evlenme Yaşı İlişkisi

Bu konuyla ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 39. Eğitim Durumu ve Evlilik Yaşı ilişkisi
Crosstabulation

Count		Kaç Yaşında Evlendiniz					Total
		18'den Küçük	18-22	23-27	28-32	40'tan Sonra	
Eğitim Durumu	Okur Yazar	9	3	2	1	0	15
	Değil						
	Okur Yazar Ama Mezun Değil	1	1	0	0	0	2
	İlkokul Mezunu	10	12	4	2	0	28
	Ortaokul Mezunu	2	6	1	0	1	10
	Lise Mezunu	0	4	0	1	0	5

**Tablo 39. Eğitim Durumu ve Evlilik Yaşı ilişkisi
Crosstabulation**

Count		Kaç Yaşında Evlendiniz					Total
		18'den Küçük	18-22	23-27	28-32	40'tan Sonra	
Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	9	3	2	1	0	15
	Okur Yazar Ama Mezun Değil	1	1	0	0	0	2
	İlkokul Mezunu	10	12	4	2	0	28
	Ortaokul Mezunu	2	6	1	0	1	10
	Lise Mezunu	0	4	0	1	0	5
	Total		22	26	7	4	1

Chi-SquareTests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2- sided)
PearsonChi-Square	17,205 ^a	16	,372
LikelihoodRatio	18,629	16	,288
Linear-by-LinearAssociation	3,276	1	,070
N of ValidCases	60		

Hipotez 1 :

Eğitim durumunuz kaç yaşında evlendiniz grupları arasındaki ilişki farklılık gösterir.

Ki-Kare (X2) tablo değeri

(sig=,288) , 288>0,05 olduğu için Eğitim durumunuz kaç yaşında evlendiniz grupları arasındaki ilişki” şeklindeki H1 hipotezi RED edilmiştir. hesaplanan X2 (PearsonChi-Square) değeri beklenen değerden (0,05) daha büyük olduğu görülmektedir.

P değeri (Sig.= ,228) 0,05 den büyük olduğundan anlamlı bir ilişki yoktur. Eğitim durumunuz kaç yaşında evlendiniz arasındaki gruplar birbirinden bağımsızdır. Aralarında bir ilişki yoktur.

Kadınların Eğitim Durumları evlilik yaşları arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

4.2.3. Yaşı Ve Boş Zamanları Değerlendirme İlişkisi

Bu konuyla ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 40. Yaş ve Boş Zaman Değerlendirme İlişkisi
Crosstabulation

Count	Boş Zamanları Nasıl Değerlendiriyorsun						Total
	Hiçbir Şey Yapmıyorum	Televizyon Seyrediyorum	El İşleri Yapıyorum	Komşu, Akraba, Arkadaş Görüşüyorum	Kitap Okuyorum	Diğer	
Yaşınız 18-24	0	0	2	2	1	2	7
25-40	3	6	5	3	1	8	26
41-55	1	4	8	0	3	1	17
56 Ve Üstü	3	4	0	2	0	1	10
Total	7	14	15	7	5	12	60

Chi-Squaretests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-Sided)
Pearsonchi-Square	24,982 ^a	15	,050
Likelihoodratio	30,699	15	,010
Linear-By-Linearassociation	6,290	1	,012
N Of Validcases	60		

Kadınların Yaşları ve Boş Zaman Değerlendirme Durumları incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

4.2.4. Yaş Ve Gelecekte Beklentileri İlişkisi

Bu konuyla ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 41. Yaş ve Gelecekte Beklentileri İlişkisi
Crosstabulation

Count	Gelecekte Beklentileriniz Nedir				Total
	Durumumuz				
	Daha İyi Olacak	Bir Şey Değişmeyecek	Daha Kötü Olacak	Bilemiyorum	
Yaşınız 18-24	4	0	0	3	7
25-40	11	5	1	9	26
41-55	8	5	2	2	17
56 Ve Üstü	3	4	1	2	10
Total	26	14	4	16	60

Chi-Squaretests			
	Value	Df	Asymp. Sig. (2-Sided)
Pearsonchi-Square	8,552 ^a	9	,480
Likelihoodratio	10,594	9	,305
Linear-By-Linearassociation	,326	1	,568
N Of Validcases	60		

Hipotez 1 :

Yaşınız ile gelecekte beklediğiniz nedir grupları arasındaki ilişki farklılık gösterir.

Ki-Kare (X²) tablo değeri

(sig=,305) , 305>0,05 olduğu için Yaşınız ile gelecekte beklediğiniz nedir grupları arasındaki ilişki” şeklindeki H1 hipotezi RED edilmiştir. hesaplanan X² (PearsonChi-Square) değeri beklenen değerden (0,05) daha büyük olduğu görülmektedir.

P değeri (Sig.= ,305) 0,05 den büyük olduğundan anlamlı bir ilişki yoktur. Yaşınız ile gelecekte beklediğiniz nedir arasındaki gruplar birbirinden bağımsızdır. Aralarında bir ilişki yoktur.

Kadınların Yaşları ve Gelecekte Beklentileri arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada ulaşılan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir. Bunlar araştırma sorularının sırasına göre verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Yoksulluk genel bir tanımı olmayan göreceli bir kavramdır. Kadın yoksulluğu genel yoksulluğun önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Dünya da kadın yoksulların sayısı giderek artmaktadır. Kadınların toplumdaki eşitsiz konumları ve cinsiyete dayalı iş bölümü gibi, kadınların yoksulluğunu etkileyen pek çok faktör vardır.

Yoksulluk uzun dönemli olduğu gibi geçici de olabilir. Yoksulluk sadece gelir ve tüketim ile ölçülebilen bir olgu değildir. Çalışmada, yoksulluk çok boyutlu olduğundan yoksulluğu etkileyen sosyoekonomik göstergeler yoksulluk kavramı içine dahil edilmiştir. Yoksulluğun sosyal göstergeleri, imkân yoksulluğu göstergeleri, yaşam standardı göstergeleri, yoksulluğun meydana gelme derecesinin göstergeleri, yoksulluğun derinliğini belirleyen göstergeleri ve yoksulluk riskine maruz kalmayı belirleyen göstergeleri bulunmaktadır. Bu göstergelerin hepsi yoksulluğu dolaylı olarak yansıtmaktadırlar. Yoksulluğun en önemlisi eğitim yoksulluğudur. Bu araştırmada kadın yoksulluğunun eğitim ve yaşam boyu öğrenmeye etkisi incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

5.1.1. Demografik Özellikleri

Araştırma sonuçlarına göre yoksul kadınların yarıya yakını ilkokul mezunu, dörtte biri ise okuryazar değildir. Yani önemli bir bölümünün eğitimi ilkokul ve daha alt düzeydedir. Dilek Çankaya tarafından İstanbul'da yapılan araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır(Çankaya,2005). Görüşülen yoksul kadınların çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu görülmüştür. Bu durum çoğu araştırmada görülmekte kadın yoksulların eğitimden de yoksul olduğu görülmektedir. Diğer taraftan araştırmaya katılan kadınların eşlerinin de yarısından fazlası ilkokul mezunu iken bir kısmı ise okur yazar değildir. Yani eğitimden yoksun olan kadınların eşleri de genel olarak eğitimden yoksundur. Eğitim yoksunluğu maddi yoksulluğu da beraberinde getirmektedir. Eğitim almamış kadınlardan çoğunluğu

Kız Çocuğunu Okutmama Anlayışı, bir kısmı ise Maddi imkansızlık nedeniyle eğitim alamadıklarını ifade etmiştir. Bu da yoksullukla mücadelede kız çocuklarının eğitiminin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Görüldüğü gibi yoksulluk ve eğitim arasında sosyoekonomik ve kültürel açıdan karşılıklı bir ilişki mevcuttur. Yoksulluk arttıkça eğitim olanaklarına erişim azalmakta eğitim düzeyi düştükçe de yoksulluk artmaktadır ve yoksul birey kendini içinden çıkılması zor bir kısır döngüde bulmaktadır (Alpaydın, 2008: 50, akt. Topçuoğlu vd. 2014: 25) Eğitim kadınların sosyal yaşamını değiştirecek önemli bir etkiye sahiptir. Ancak örgün eğitim imkânlarından yeterince faydalanamamış kadınların yaşam boyu öğrenme olanaklarından da mahrum kaldıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların büyük bir bölümü çalışmamakta, diğer kısmı ise temizlik işlerinde çalışmaktadır. Pınarcıoğlu tarafından İzmit'te gerçekleştirilen bir alan araştırmasının sonuçlarına göre de yoksul kadınlardan çalışanların oranı azdır. İş arayan kadın sayısı çok olmakla birlikte, istihdamlarının önünde büyük engeller olduğunu düşünmektedirler. Araştırmaya katılan kadınların çalışmama sebeplerine gelince, kadınların yarısı bakmakla yükümlü olduğu kişiler olduğunu, diğerleri yaşlılık, hastalık, aile ve çevre bakışı ve iş bulamama gibi sebeplerden dolayı çalışmayı düşünmediklerini belirtmişlerdir. Çalışan kısım ise yoksulluk düzeyleri oldukça fazla olduğundan sosyal güvencesi olmayan düşük ücretli ve vasıfsız işlerde çalışmaktadır. Bu durum temel ihtiyaçlarını karşılamakla uğraşan kadınların eğitime ve yaşam boyu öğrenmeye yönelmediklerini göstermektedir(Pınarcıoğlu,2006).

Araştırmaya katılan kadınların yarısı 300 TL ve altında bir gelire sahip, çoğunluğu ise kirada ve uygun olmayan konut şartlarında oturmaktadır. Yoksulluk düzeyine bağlı olarak da birçok kadın sağlıklı beslenememekte ve sağlık hizmetlerinden devlet güvencesiyle yararlanabilmektedir. Katılımcıların yarısı devamlı hasta olduklarını, bir kısmı ise ancak ara sıra sağlıklı beslenebildiklerini ifade etmişlerdir. Yoksulluk oranı arttıkça sağlıklı beslenebilme ve sağlıklı yaşama oranı azalmaktadır. Yoksul kadınlar sağlıklı yaşam konusunda bilgi sahibi olamamaktadır. Bu durum temel ihtiyaçlarını ve sağlık sorunlarını çözmeye çalışan kadınların eğitime ve yaşam boyu öğrenmeye yönelmediklerini göstermektedir. Ekonomik yoksunluk eğitim ve yaşam boyu öğrenmeyi etkilemektedir.

Araştırmaya katılan kadınların yarıya yakını 18-22 yaş aralığında, diğer çoğunluğu ise 18 yaşından küçük evlendiğini belirtmiştir. Tanışarak ve görücü usulüyle evlenenlerin yanında zorla evlendiğini ifade edenlerde bulunmaktadır. Kadınların çoğunluğu herhangi

bir şiddet görmediğini söylerken, bir kısmı Psikolojik /Fiziksel şiddet görmüştür. Kadınların yarıya yakını ailelerinin evlendikten sonra kendileriyle hiç ilgilenmediğini ve toplum tarafından dışlandıklarını düşünmektedirler.

Görüldüğü gibi Yoksul kadınların sosyoekonomik durumlarından dolayı evlilik yaşları oldukça küçüktür ve dolayısıyla evlenme şekilleri de kendi istedikleri gibi olamamaktadır. Şiddete maruz kalabilmekte, dışlanma yaşadıklarını düşünmekte ve büyük bir kısmı da kendi ailelerinden destek görmemektedir. Bu durum eğitim ve yaşam boyu öğrenmeyi etkilemektedir.

5.1.2. Eğitim Etkinliklerine Katılma Durumu, Boş Zaman Değerlendirme Ve Gelecekte Beklentileri

Araştırmaya katılan kadınların boş zamanlarının çoğunu el işi yaparak ve televizyon izleyerek geçirdikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra hiçbir şey yapmadığını belirten kadınlarda bulunmaktadır.

Kadınların boş zamanları olmakla birlikte büyük bir kısmı kendilerini geliştirebilecek eğitim, kurs ve toplantılara katılmadığını belirtmiştir. Örgün eğitimden yoksun olan kadınlar yaşam boyu öğrenme fırsatlarından da yoksun olmaktadır. Hayatlarında dönüşüm yapabilecek etkinliklere katılamamakta ve yoksunluklarını giderecek bilgi desteğine de ulaşamamaktadırlar.

Gelecekte beklentisine olumlu bakanların yanında umutsuz bakanlarda bulunmaktadır. Kadınların büyük bir kısmı gelecekte durumlarının değişmeyeceğini düşünmektedir. Bu önemli bir sonuç olmaktadır. Hatta gelecekte her şeyin daha kötü olacağını düşünenlerde vardır. Benzer sonuçlar, Duyan tarafından Ankara'da gerçekleştirilen araştırmanın sonucunda da görülmektedir. Bu araştırmaya göre kadınlar sosyal rollerinin bir sonucu olarak yoksulluğun etkilerini daha yoğun olarak yaşamaktadır. Kendileri ve ailelerinin geleceği hakkında pozitif şeyler düşünmeye eğilimli olsalar da bu fikirlerinin gerçeğe dönüşmeyeceğini düşünmektedirler (Duyan,2003).

5.1.3.Karşılaştırmalı İncelemeler

Kadınların ;

Eğitim Durumları ve Gelecekte beklentileri

Eğitim durumları ve evlilik yaşları

Yaş ve boş zaman değerlendirme

Yaş ve gelecekte Beklentileri

arasındaki ilişki incelenmiş ve aralarında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır.

5.2.Öneriler

1. Türkiye’de var olan yoksulluğun sosyo – ekonomik yapılardan kaynaklandığı görülmektedir. Yoksulluğun azaltılması için bu göstergelerin değiştirilmesi gerekmektedir. Eğitim seviyesinin artmasıyla yoksulluğun azalacağı sonucunun çıkması, insan kaynaklarına yapılan yatırımın önemini gözler önüne sermektedir.

2. Kadınların erkek nüfusa göre daha yoksul olduğu gözlenmektedir. Yeterli eğitim alamayan, iş sahibi olamayan, toplumdaki kendini soyutlamış kadın sayısı oldukça fazladır. Kadınlara yönelik eğitim desteklenerek, iş edindirme projeleri artırılarak kendi kendilerine yetebilen kadın varlığı sağlanmalıdır. Sadece yardım vererek bir sonuca ulaşmak mümkün değildir.

3. Sağlık hizmetleri tüm toplumu kapsamalı, istihdam artırılarak işsizlik azaltılmalı ve kırsal alanda reformlara gidilmelidir. Yoksullukla mücadelede, öncelikle çalışan yoksulların yoksulluk sınırı üzerine çekilmesi sağlanmalıdır. Bu süreçte eğitim ve yaşam boyu öğrenme çalışmalarına ağırlık verilmeli, kadın yoksulluğunun gelecek nesillere taşınması önlenmelidir.

4. Kadınların yaşam boyu öğrenmeye dahil edilmeleri, okuma-yazma bilmeyen kadınların kurslara katılımı artırılarak en azından kendi ihtiyaçlarını karşılayacak seviyeye getirilmelidirler.

5. Barınma yardımlarına daha fazla önem verilmelidir. Gecekondu ve sağlıksız şartlarda yaşayan kadınlara prefabrik ya da geri ödemeli konut projeleri yapılmalıdır. Kişiler düşük taksitlerle sahip olabilecekleri sağlıklı yaşayacakları evlerde olmalıdırlar.

6. Mağduriyet yaşayan kadınlara psiko-sosyal destek verilerek toplumsal dışlanmayı en aza indirme hedeflenmelidir.

7. Kadına yönelik ev içi şiddetin önlenmesinde sığınma evlerinin sunduğu geçici barınma hizmeti, güçlendirme destekleri yaygınlaştırılmalıdır.

8. Yoksul kesimlerde genellikle resmi nikah gerekliliği tam oturtulamamıştır. Evlilik bittiğinde ya da erkek vefat ettiğinde doğan çocuklar ve kadın mağdur durumda kalmaktadır. Bu durum ortaya çıktığında tespiti yapılmalı yoksulluk ortaya çıkmadan önlemeye çalışılmalıdır.

9. Benzer yardımları veren farklı kuruluşlar (SYD Vakfı, Sosyal Hizmetler, Yerel Yönetim, Vakıflar Genel Müdürlüğü, vb.) yapılan iş ve işlemlerde diğer kurumların verilerinden haberdar olarak daha organize çalışabilir. Parçalanmış şekilde aynı amaca hizmet eden kaynak birleştiğinde daha verimli ve etkin kullanılmış olur.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2011). *Aktif Öğrenme*, İzmir: Biliş Yayıncılık.
- Açıkgöz, Reşat(2010) Yardım Ve Dayanışma Dergisi “Kadın Yoksulluğu Üzerine Bir İnceleme” , http://www.sosyalyardimlar.gov.tr/upload/sosyalyardimlar.gov.tr/mce/2012/genel/yardim_ve_dayanisma_2_sayi.pdf, Erişim Tarihi:23.04.2014
- Akbaş, O.&Özdemir, S.M. (2002). *Avrupa Birliğinde Yaşam Boyu Öğrenme*. Milli Eğitim Dergisi,(155-156).
Http://Dhgm.Meb.Gov.Tr/Yayimlar/Dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/155-156/Akbas.Htm
Adresinden 20/05/2015 Tarihinde Edinilmiştir.
- Akkoyunlu, B. (2008). *Bilgi Okuryazarlığı Ve Yaşam Boyu Öğrenme*. <Home.Anadolu.Edu.Tr/İetc2008/1b.Doc> Adresinden 10/06/2015 Tarihinde Edinilmiştir.
- Aktaş.M.A.(2008), ‘*Türkiye’de Kadın Sağlığını Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler Ve Yoksulluk*’ Selçuk Üniversitesi, Aile ve Toplum, 13, 21-28.
- Aktan, Can (2002)– “*Yoksullukla Mücadele Stratejileri*” Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları
- Alpaydın,Y.(2008), akt. Topçuoğlu A. Vd. 2014,s.25, *Yoksulluk ve Kadın*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Arpacıoğlu, Ö. ve Yıldırım, M. (2011). “*Dünyada Ve Türkiye’de Yoksulluğun Analizi*” Niğde Üniversitesi İibf Dergisi, Cilt: 4,S:65-70.
- Bilir, M. (2006). *Mesleki Gelişmenin Gereği Olarak Yaşam Boyu Öğrenme*. F. Sayılan Ve A. Yıldız (Yay. Haz.), Yaşam Boyu Öğrenme: Sempozyum Bildiriler Ve Tartışmalar İçinde (S. 152-162). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Budak, Y. (2009). *Yaşam Boyu Öğrenme Ve İlköğretim Programlarında Hedeflenmesi Gereken İnsan Tipi*. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. 29(3), 693-708.
- Buğra, A.& Çağlar, K. (2003). *Yeni Yoksulluk Ve Türkiye’nin Değişen Refah Rejimi, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı İçin Hazırlanan Proje Raporu*, Ajans Türk A.Ş. Ankara.
- Buvinic, Akt. Kalaycıoğlu, H. Sibel(2003).*Kadın Yoksulluğu Nasıl Anlaşılmalı* Ankara Buluş Yayınevi, S:74-90
- Büyüköztürk , Ş. & Kılıç Çakmak, E.& Akgün, Ö.E & Karadeniz, Ş. &Demirel F.(2012), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 13. Baskı, Ankara: Pegem Akademisi

- Cafri, R.(2009). *Adana İlinde Yoksulluğun Analizi: Sınırlı Bağımlı Değişkenli Modellerle Bir İnceleme*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi,
- Celep, C. (2003). *Halk Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Camur,Duyan, G.(2003).*Türkiye’de Kadın Yoksulluğu: Halk Ekmek Büfelerinde Bir Araştırma*,Deniz Feneri Yayınları, İstanbul,
- Çankaya, D.(2005), *Yoksullukla Mücadelede Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi*, Alfa Yayınları,Ankara.
- Delors, J. (1996). Education: *The Necessary Utopia*. Unesco.Retrieved September 22, 2013, Akt.Topakkaya,A.2013,118-125,From [Http://Www.Unesco.Org/Education/Pdf/Delor2_E.Pdf](http://www.unesco.org/education/pdf/delor2_e.pdf). 22 Eylül 2013 Tarihinde Edinilmiştir.
- Doğan, E. (2014). *Yoksulluğun Ölçülmesi, Bölgesel Gelişme Ve Yapısal Uyum*, Genel Müdürlüğü, Ankara, TC. Kalkınma Bakanlığı.
- Dumanlı, Recep (1981) “*Yoksullukla Mücadelede Yeni ve Etkin Bir Sistemin Kurulmasında Düzenleme Yapılması Gereği*”, Devlet Planlama Teşkilatı,Ankara.
- Ecevit,Y. (2003), *Toplumsal Cinsiyet İle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir*, C.Ü Tıp Fak. Dergisi, 25(4), S:70-80
- Erduran, T. (2010). “*Yaşam Boyu Öğrenme*” Teması İçinde Okul Kütüphanelerinin Yeri Ve Önemi (Bir Okul Kütüphanesi Örneği). A. Aydın. Ve K.Ateş(Yay. Haz.) ‘*Bilgi Okuryazarlığı’ndan ‘Yaşam Boyu Öğrenme’ye İçinde* (S. 116- 142). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Ersoy, A. & Yılmaz, B. (2010). *Yaşam Boyu Öğrenme Ve Halk Kütüphaneleri: Kuramsal Bir Yaklaşım*. A. Aydın. Ve K.Ateş(Yay. Haz.) ‘*Bilgi Okuryazarlığı’ndan ‘Yaşam Boyu Öğrenme’ye İçinde* (S. 70-85). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Geray, C. (2013). *Halk Eğitiminin Güncel Sorunları*. A. Yıldız Ve M. Uysal (Ed.), *Yetişkin Eğitimi Kuramdan Uygulamaya İçinde* (S. 11-23). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Golber,G.S. &Kremen, E. , Akt. Ersoy, Melih & Şengül, Tarık (2010) “*Kentsel Yoksulluk Ve Geçinme Stratejileri* Ankara “Örneği ODTÜ Yayınları Ankara, S:48-60.
- Gerşil, G.(2015), ‘*Küresel Boyutta Yoksulluk Ve Kadın Yoksulluğu*’ Celal Bayar Üniversitesi, Yönetim Ve Ekonomi, Cilt 22.Sayı: 1, S:78

- Gündoğan, N. (2003). *Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerde Bir İstihdam Politikası Aracı Olarak "Yaşam Boyu Öğrenme" Ve Bazı Örnek Program Ve Uygulamalar*. Kamu- İş Hukuku ve İktisat Dergisi. 7(2), 1-14.
- Gündoğan, N. (2008). *Türkiye'de Yoksulluk Ve Yoksullukla Mücadele* Anadolu Üniversitesi. İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi
- Günüç. S.& Odabaşı. H.F.& Kuzu, A. (2012). *Yaşam Boyu Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler*. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 11(2), 309-325
- Gürses, Didem (2007). "Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları", Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.17, S.79. <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c10s17/makale/c10s17m4.pdf> Erişim Tarihi:10.05.2014
- Hake, B. (2006). *Ab Politikaları Ve Bilgi Ekonomisi: Yaşam Boyu Öğrenme İçin Stratejik Bir Rol*. F. Sayılan Ve A. Yıldız (Yay. Haz.), *Yaşam Boyu Öğrenme: Sempozyum Bildiriler Ve Tartışmalar İçinde* (S. 56-70). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Koç, G. (2005). *Yaşam Boyu Öğrenme*. Ö. Demirel (Ed.), *Eğitimde Yeni Yönelimler İçinde*(S. 46-60). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Nakipoğlu, C. (2004). *Neo-Liberal Küreselleşme Sürecinde Yoksulluk Ve Yoksullukla Mücadele*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Parkinson, A. (1999). *Developing The Attribute Of Lifelong Learning*. 29th Asee/Ieee Frontiers In Education Conference, San Juan, Puerto Rico, S:45-60, akt. Günay, A. Vd. 2007, *Fene Yönelik Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algısı Ölçeği'nin Geliştirilmesi*, (2007), S: 58-63, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fak. Dergisi, 21:58-63
- Pınarcıoğlu ,N.Ş.(2006), *Kentlerde Kadınların İşgücü Ve İstihdama Katılım Sorunları*, İzmit Kenti örneği(Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniv. Sosyal Bilimler Fak. İzmit)
- Odabaşı, F. (2009). *Yoksullukla Mücadelede İstihdamın Rolü*, Ankara, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, S.18-19
- Okçabol, R. (2006). *Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi)*. Ankara: Ütopya Yayınevi, S:79.
- Oktay, A. (2001). *21. Yüzyılda Yeni Eğilimler Ve Eğitim*. O. Oğuz, A. Oktay, H. Ayhan (Ed.), *21. Yüzyılda Eğitim Ve Türk Eğitim Sistemi İçinde* (S. 15-39). İstanbul.

- Önder, N.(2013) ‘*Türkiyede Kadın İş Gücünün Görünümü*’ ÇSGB, Çalışma Dünyası Dergisi, Cilt 1.Sayı 1, S:36
- Öztürk , Mustafa& Çetin, Başak Işıl (2009) “*Dünyada Ve Türkiye’de Yoksulluk Ve Kadınlar*” ,S.69.<http://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2012/08/09-OZTURK-CETIN.pdf>
Erişim Tarihi:10.05.2014
- Polat. C.& Odabaş, H. (2008). *Bilgi Toplumunda Yaşam Boyu Öğrenmenin Anahtarı: Bilgi Okuryazarlığı*,S:110, <Http://Eprints.Rclis.Org/12661/> Adresinden 6 Mayıs 2013 Tarihinde Edinilmiştir.
- Sayılan, F. (2013). *Küreselleşme Ve Yetişkin Eğitimi*. A. Yıldız. Ve M. Uysal. (Ed.), *Yetişkin Eğitimi Kuramdan Uygulamaya İçinde* (S. 126). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Soran, H.& Akkoyunlu, B.&Kavak, Y. (2006). *Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri Ve Eğitimcilerin Eğitimi Programı*: Hacettepe Üniversitesi Örneği. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 30,S:35-45.
- Şahin, T. (2010). ‘*Sosyal Dışlanma Ve Yoksulluk İlişkisi*’, Yayınlanmış Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi TC. Başbakanlık Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Ankara S.97
- Şener, Ü. (2009) ‘*Kadın Yoksulluğu TEPAV Değerlendirme Notu*’
http://www.tepav.org.tr/upload/files/1271312994r5658.Kadin_Yoksullugu.pdf Erişim Tarihi:10.05.2014
- Şenses, F. (2006) ‘*Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk*’ 4. Baskı İletişim Yayınları İstanbul
- Temiz, H.E. (2008). *Dünyada Kronik Yoksulluk Ve Önleme Stratejileri*, Çalışma Ve Toplum, S.30
- Topakkaya, A. (2013). *Yaşam Boyu Öğrenme Ve Türk Üniversitelerinin Bu Alana Muhtemel Katkıları*.The Journal Of Academic Social Science Studies. 6 (4), S:49-56,118-125.
- Uçar, C. (2011). *Kadın Yoksulluğu İle Mücadelede Sosyal Politika Araçları Ve Etkinlikleri*, Ankara, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, S.9'
- Ulutaş, Ü.(2009). ‘*Yoksulluğun Kadınlaşması Ve Görünmeyen Emek*, Ankara Üniversitesi, Kadın Çalışmaları A.B.D.S:5
- Uzun, A.M. (2003). *Yoksulluk Olgusu Ve Dünya Bankası*, C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:4, Sayı:2,S:153.
- Üstün, N. (2007). “*Sivas’ta Yoksulluk*”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,s:34.

Yunus, Muhammet(2003) “*Yoksulluğun Bulunmadığı Bir Dünyaya Doğru*” 2. Baskı Doğan Kitapçılık İstanbul

Zengin, E. Salih&Ö. Ayhan, Ş. (2012). *Türkiye’de Sosyal Yardım Uygulamaları*, Yönetim Ve Ekonomi Dergisi,S.136

www.dapaturk.org, 2014, Erişim Tarihi, 15.12.2015

www.dpt.gov.tr, 2011, s.168-170, Erişim Tarihi, 11.10. 2015

www.dpt.gov.tr, 2011, s.168-170, Erişim Tarihi, 11.10. 2015

www.meb.gov.tr, 2009, Erişim Tarihi, 11.10. 2015

<http://www.sosyalyardimlar.gov.tr/tr/11784/SYDTF-Gorevler>,2010, Erişim Tarihi, 11.10.2015

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1013

[tp://www.tuik.gov.tr](http://www.tuik.gov.tr), 2008, Erişim Tarihi, 11.10. 2015

[http://www.tuik.gov.tr /yoksulluk çalışması haberbultenleri.do?id=10952](http://www.tuik.gov.tr/yoksulluk_çalışması_haberbultenleri.do?id=10952) alıntı tarihi.1011-2015

<http://www.turkebilgi.org>,11.10.2015

www.tr.undp.org, Yayımlanma Tarihi, 24.07.2014

www.worldbank.org, 2008, Erişim Tarihi, 11.10. 2015

EKLER

ANKET

Aile ve eğitim durumu

1. Yaşınız kaç?

18-24

25-40

41-55

56 e üstü

2. Medeni durumunuz nedir?

Evli

İkinci evliliği

Boşanmış

Terk

Eş vefat etmiş

Kumalı evlilik

3. Eğitim durumunuz nedir?

Okur-yazar değil

Okur-yazar ama mezun değil

İlk okul mezunu

Ortaokul mezunu

Lise mezunu

Üniversite yüksekokul mezunu

4. Okula gitmeme nedeniniz nedir?

Maddi imkansızlık

Gitmek istememe

Kız çocuğunu okutmama anlayışı

Kırsal bölgede okul bulunmaması

Erken evlilik

Diğer

Cevap yok(eğitim almış olanlar)

5. Eşinizin eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil

Okur-yazar ama mezun değil

İlk okul mezunu

Ortaokul mezunu

Lise mezunu

Üniversite yüksekokul mezunu

6. Hane nüfusunuz nedir?

Bir

İki

Üç

Dört

Beş

Altı

Yedi

Sekiz

Dokuz ve üzeri

7. Çocuk sayısı nedir?

Çocuk yok

Bir

İki

Üç

Dört

Beş

Altı ve üzeri

Meslek ve çalışma durumu

8. Meslek durumunuz nedir?

Ev hanımı

Temizlikçi tarım işçisi

dikiş-nakiş dokuma işi
işçi(asgari ücretli ve sigortalı)
Hayvancılık
Diğer

9. Eşinizin çalışma durumu nedir?

Çalışmıyor
Düzensiz çalışan
Yevmiyeli çalışan
Mevsimlik çalışan
Kendi hesabına çalışan
Düzenli çalışan
Diğer

10. Sizin çalışmama nedeniniz nedir?

Çalışmak istememe
Çevre baskısı
İş bulamama
Bakmakla yükümlü olduğu kişilerin olması
Yaşlılık veya hastalık
Diğer
Cevap yok (çalışanlar)

Yoksulluk durumu

11. Hane geliriniz nedir?

300 ve altında
3001-500
5001-700
701-900
901'den fazla

12. Evinizin mülkiyet durumu nedir?

Kendi evimiz

Kira
Ücretsiz
Diğer

13. Konut yapısı

Apartman dairesi
Bodrum kat
Gece kondu
Müstakil ev
Diğer

Sağlık ve sosyal güvence durumu nedir?

14. Sağlık sorununuz var mı?

Sağlık sorunum yok
Zaman zaman hastalanırım
Sık sık hastalanırım
Devamlı hastayım

15. Sağlıklı beslenebiliyor musunuz?

Genelde
Ara-sıra
Hiçbir zaman
Her zaman

16. Evde daha çok hangi tür gıdalar tüketiyorsunuz?

Ekmek makarna
Kuru gıda
Sebze
Et
Diğer

17. Sosyal güvenceniz var mı?

SSK

Emekli sandığı

Bağ-kur

Yeşil kart hiçbiri

Evlenme süreci ve durumu nedir?

18. Kaç yaşında evlendiniz?

18' den küçük

18-22

23-27-

28-32

33-39

40' tan sonra

Cevap yok(hiç evlenmemiş olanlar)

19. Evlenme şekliniz nedir?

Tanışarak

Görücü usulü

Zorla

Diğer

Cevap yok(hiç evlenmemiş olanlar)

20. Boşanma ayrılma nedeni nedir?

Geçimsizlikten(tartışma, kavga)

Yoksulluk

Aldatma

Eşin kötü alışkanlıkları

Aile veya çevre baskısı

Diğer

Cevap yok (boşanmamış olanlar)

21. Resmi nikah yapmama nedeniniz nedir?

Yaşın küçük olması

İkinci eş olma

Gerek duyulmaması

Cevap yok (resmi nikahı olanlar)

22. Şiddet görüyor musunuz?

Herhangi bir şiddet görmedim

Psikolojik şiddet

Fiziksel şiddet

23. Kimden şiddet gördünüz?

Eşimden

Eşimin ailesinden

Kendi ailemden

Çevremdekilerden

Cevap yok(şiddet görmeyenler)

24. Yoksulluğunuzun başlangıcı nedir?

Doğduğumdan beri var

Evlenmeden önce

Evlendiğimden beri

Evlendikten daha sonra

Eşimden ayrıldıktan sonra

Eşimi kaybettikten sonra

25. Kendi aileniz evlendikten sonra sizinle ilgilendi mi?

Hiç ilgilenmediler

Ara sıra ilgilendiler

Devamlı olarak ilgilendiler

Cevap yok(hiç evlenmemiş olanlar)

26. Sıkıntılarınızı kimlerle paylaşırsınız.

Hiç kimseyle

Eşimle

Eşimin ailesiyle

Çocuklarımla

Komşularımla

Kendi ailemle

Diğer

27. İnsanlar tarafından dışlandığınızı düşünüyor musunuz?

Evet

Hayır

Bilmiyorum

Boş zaman değerlendirme ve Eğitim etkinliklerine katılma durumu nedir?

28. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?

Hiçbir şey yapmıyorum

Tv seyredirim

El işi yaparım

Komşu akraba veya arkadaşlarımla görüşürüm

Kitap okurum

Diğer

29. Televizyonda ne tür programlar izlersiniz?

Haberler

Eğlence programları

Dizi film

Belgesel-egitici programlar

Dini programlar

Diğer

30. Kendinizi geliştirebilecek kurs ve toplantılara katılabiliyor musunuz?

Evet

Hayır

31. Son iki yılda hangi kurslara katıldınız?

Dikiş nakış

El sanatları

Okuma yazma

Bilgisayar

Ehliyet

Diğer

Gelecekte beklenenleri

32. Gelecekte beklenenleriniz nelerdir?

Durumumuz daha iyi olacak

Bir şey değişmeyecek

Daha kötü olacak

Bilemiyorum

33. Elinize para geçse nasıl değerlendirirsiniz?

İhtiyaçlarımı karşılarım

Gelecek için saklarım

Ev alırım

Bir iş kurmayı düşünürüm

Diğer

34. Öğrenmek yapmak istediğiniz şeyler var mı?

.....
.....
.....
.....

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Müjgan AKIN
Doğum Yeri Tarihi :TOKAT/Turhal-21/12/1982

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
Sosyoloji (2000-2004)
Yüksek Lisans Öğrenimi :Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yaşam boyu Öğrenme Anabilim Dalı
Yabancı Diller :İngilizce (Alt Düzey)

İş Deneyimi

:2007-2009 Rize Kendirli Lisesi-Felsefe Grubu
Öğretmeni
2009-2014 Bartın Anadolu İmam Hatip Lisesi
2014 Bartın Nene Hatun Anadolu Kız İmam
Hatip Lisesi- Felsefe Grubu Öğretmeni

İletişim

:mjgnakn@gmail.com